KLUKA

GAZETA WYDAWANA PRZEZ TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW RYDUŁTÓW OD 1994 ROKU

Nr 420 ISSN 146-9271 miesięcznik 15 grudnia 2020 2,50 zł (w tym 8%VAT)

ISSN 0142-6923

9 770142 692715

Rydułtowy i gminy powiatu wodzisławskiego oraz rybnickiego

Życzymy czasu piyknego, Bożonarodzyniowego,
Makowek, kapra fajnego
I Dzieciontka bogatego!
Winszujymy cobyście bez te Godnie Świynta
i cołki Nowy Roczek byli wyzgerni
jak nowonarodzony we betlyjce Ponboczek!

/Marek Szołtysek/

Życzy Wam drodzy Mieszkańcy Rydułtów i okolic
Redakcja KLUKI i Zarząd TMRu.

W numerze:

- Kronika SP nr 3
- Wieści z Gminy Lyski
- Wele byfyja
- O cudzie w Rydułtowach
- Fotorelacje
- Z życia Miasta
- Podania śląskie
- Sprawozdanie z prac Burmistrza
- Rozważania Prezesa
- O zdrowiu
- Kalendarium
- Poezje
- Aktualności
- I dużo więcej ...

Redaktor wydania: Joanna Rusok

Redaktor wydania: Janina Oleś

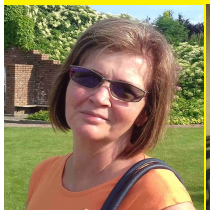

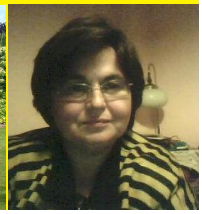

4 grudnia, po Mszy Barbórkowej zaproszone Osoby przez Prezesa TMR uroczyście odsłoniły tablicę pamiątkową ku czci ofiar bombardowania Rydułtów 4 luty 1945 r. Tablicę odsłonił Burmistrz Miasta Rydułtowy a poświęcił ksiądz Proboszcz. To realizacja TMR-owskiego projektu p.t. „Pamiętamy o ofiarach bombardowania Rydułtów" współfinansowaną ze środków miasta Rydułtowy. Poniżej zdjęcia z tej uroczystości oraz artykuł.

Foto: Roman Gunia

Odsłonięcie tablicy upamiętniającej ofiary bombardowaia Rydułtów w 1945r.

W związku z 75 rocznicą bombardowania przez lotnictwo radzieckie naszego miasta i śmiercią 23 osób, w tym trzech zakonnic z Klasztoru Sióstr Służebniczek NMP chcemy poprzez realizację projektu historycznego przypomnieć mieszkańcom te dramatyczne chwile z przeszłości. Spróbujmy na krótką chwilę przenieść się w tamten czas:

Trwał szósty rok wojny. Armia Czerwona parła na zachód, po Warszawie, Krakowie przyszedł czas na przejmowanie Śląska. Do tej pory mieszkańcy Rydułtów na wszelkie sposoby odczuli koszmar okupacji niemieckiej, wielu młodych mężczyzn zginęło lub przepadło na wojennych frontach, wielu w obozach koncentracyjnych, licznych wywieziono na przymusowe roboty. Rydułtowików dotknęły wszystkie restrykcje narzucone przez okupanta. Nigdy jednak nasze miasto nie było bombardowane.

„Było mroźne, niedzielne popołudnie" jak wspomina mieszkająca tu wtedy Helena Jędrzejczyk, pracująca jako organistka w naszym kościele. Zmęczona wielogodzinnym graniem, nie wyszła na piętro oglądać nadlatujących samolotów, usłyszała natomiast potworny huk. Jedna z bomb uderzyła w „organistówkę" dzisiejszy Domek Marii. Wszyscy zginęli oprócz p. Heleny. W tym dniu bomby spadły przed główne wejście do kościoła, na dom rodzinny Karnówka na ul. Skalnej, na ul. Strzody, na posesję Gliwickiego i Koźmickiego, na część głównego pawilonu szpitala oraz na podwórze Szuły. Równolegle następował ostrzał z broni pokładowej.

W „Dzienniku walki 8 Gwardyjskiej Dywizji Bombowej z 04.02.1945" napisano „..w godzinach 15,05-15,10 grupa w składzie 10 Pe-2 z dowódcą podpułkownikiem Nowikow bombardowała i strzelała do ludzi i urządzeń technicznych przeciwnika w Rydułtowach." Krótki, lakoniczny to zapis wojskowego działania. Przyniosło ono wielu naszym przodkom ogrom bólu i strat w ostatniej już fazie wojny.

Zginęły 23 osoby:

Katarzyna Wawrzyczek – s. Henrieta
Ludwika Włodarkiewicz – s. Briolana
Katarzyna Szebesta – s. Benitia
Karolina Pinior
Zofia Krzywik
Ludwik Łukoszek
Jerzy, Franciszek i Stefan Polok
Antonina Czyż
Juliusz i Emilia Karnówka
Florentyna Kaplon
Eugenia Kowalska
Henryk Wojtaszek
Jadwiga Jeleń
Piotr Karaskiewicz
Feliks Krzemiński
Stanisław Gołębiowski
Aleksander Dymarski
Stanisław Bachar
Aleksander Fithulin
Wasyl Ignatow

Pochowani zostali, oprócz sióstr, we wspólnej mogile, na cmentarzu parafialnym. Na jednym z kasztanowców długo jeszcze wisiał gruby warkocz Karoliny Pinior, która poniosła śmierć w drodze do klasztoru.
Pozostańcie w naszej pamięci!
Tablica ta niech będzie pretekstem do chwili modlitwy i refleksji dla naszych mieszkańców. Bądźmy wdzięczni za życie w pokoju i zawsze świadomi, że

„Wojna to piekło, a tylko pokój może być drogą do szczęścia"

Towarzystwo Miłośników Rydułtów
Rydułtowy, 2020r.
Projekt miał zawierać następujące działania:
-Konkurs plastyczny dla dzieci z przedszkola prowadzonego przez Siostry Służebniczki NMP oraz uczniów dwóch najbliższych szkół poświęcony życiu bez wojny, w pokoju;
-Akademia: krótki program o charakterze patriotycznym, przypomnienie faktów z tamtych dni, wspomnienia świadków lub ich bliskich, wystawa i konkurs prac plastycznych oraz prezentacja materiałów źródłowych m.in (zdjęć);
-Msza św. w kościele p.w.św.Jerzego w niedzielę za poległych, po jej zakończeniu poświęcenie zamontowanej na budynku dawnej „organistówki" a dzisiaj Domku Marii pamiątkowej tablicy w obecności parafian;
-Gra terenowa po Rydułtowach dla uczniów szkół;
-8 maja koncert na otwartym placu w wykonaniu dzieci i dorosłych upamiętniający zakończenie II wojny światowej oraz wręczenie nagród uczestnikom miejskiej gry terenowej;
Projekt został zrealizowany przez Towarzystwo Miłośników Rydułtów i współfinansowany ze środków Miasta Rydułtowy.

W imieniu prezesa TMR Henryka Machnika
Alicja Kołodziej

Helena Burek (Jędrzejczyk) organistka, której w duszy grała medycyna.

Dla jednych życie zaczyna się w dniu urodzin, dla innych gdy otrzymują od losu drugą szansę. Helenka Jędrzejczyk poczuła, że dostała nowe życie nie 19 maja 1926 roku, gdy przyszła na świat w Brzeziu, ale 4 lutego 1945 roku o godzinie 13.24 w Rydułtowach.
Było mroźne, niedzielne popołudnie. Po kolejnej mszy, do której jak zwykle przygrywała jako organistka w Kościele pw. św. Jerzego w Rydułtowach, wróciła do swojego pokoju w tzw „organistówki", by odpocząć. Na parterze mieszkała wtedy żona kościelnego z trójką dzieci oraz małżeństwo wysiedlone z Poznania, które przyjął pod swoje skrzydła ks. proboszcz Wojciech Urban. Piętro zajmowały pełniące posługę w szpitalu zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Służebniczek MNP oraz 19-letnia Helena, która zastąpiła wysłanego na front organistę i dzięki temu uniknęła wywozu na roboty do Niemiec.

Nagle usłyszałam jak pracująca u sióstr gospodyni woła mnie na drugie piętro „Helenka, poć sam i zobacz jakie samoloty lecom!" Po wielu godzinach spędzonych w kościele byłam zmęczona i nie miałam ochoty niczego oglądać, więc mimo kolejnych nawoływań, zostałam u siebie. Po kilku sekundach usłyszałam potworny huk. Jedna z bomb uderzyła w nasz budynek. Wszyscy, którzy w nim wtedy byli zginęli, a gdy spod cegieł wyciągnięto ciało naszej gospodyni, wciąż leżała z palcem wskazującym na te samoloty. Byłam jedyną ocalała osobą, która na dodatek wydostała się z ruin o własnych siłach. Proboszcz Urban skwitował tę sytuację z właściwym sobie dowcipem: „Widocznie w niebie jeszcze cię nie chcieli , a diabli się ciebie bali" . Naprawdę trudno uwierzyć, że ze zgliszcz całkowicie zrujnowanej „organistówki" mógł ktoś wyjść żywy. Dla mnie to był cud. Co roku 4 lutego o 13.24 modlę się o tych wszystkich, którzy wtedy zginęli i dziękuję Bogu za ocalenie - podsumowuje pani Helena.

Zbombardowana Organistówka - luty 1945

Zbombardowana Organistówka - luty 1945

Swoim szczęściem nie mogła jednak podzielić się z najbliższymi, którzy mieszkali w Brzeziu i nie mieli od niej żadnych wieści. W kwietniu, z bochenkiem chleba w plecaku ojciec Heleny i jego brat Józef, który wziął dziewczynkę na wychowanie, przebijając się przez linię frontu, wyruszyli na piechotę do Rydułtów. Gdy przybyli na miejsce i zobaczyli ruiny budynku, w którym mieszkała, usiedli i zaczęli płakać. Potem ruszyli do probostwa i wtedy w drzwiach powitała ich Helena. Radości nie było końca, ale na powrót do domu musiała jeszcze poczekać Ponieważ organy również ucierpiały w bombardowaniu do nowych obowiązków dziewczyny należało pomaganie siostrzenicy księdza w prowadzeniu kuchni. Helenka nie mogła też zaniedbywać nauki. „*Proboszcz wiedział, że marzę o zawodzie lekarza, więc załatwił mi lekcje u nauczyciela męskiego gimnazjum z Rybnika, dzięki czemu po wojnie mogłam startować od razu do liceum. Zresztą szkołę średnią też i załatwił ksiądz Urban. To było liceum w Bielsku - Białej, które miało klasę z nauką łaciny, tak potrzebnej na medycynie. Z polecenia proboszcza znów trafiłam do sióstr zakonnych, u których mieszkałam aż do matury - wspomina."*

Katarzyna Gruch
Fragment artykułu prawdopodobnie z Nowin, rok nieznany

Postscriptum

Helence udało się zrealizować marzenie. Została lekarzem radiologiem. Pracowała w szpitalu w Raciborzu. Wyszła za mąż i miała dwie córki. Córka Aleksandra również została lekarzem.

Konkurs plastyczny dla młodzieży

„Wojna to piekło -pokój to droga do szczęścia !”

Konkurs ten zorganizowany przez Towarzystwo Miłośników Rydułtów dla naszej rydułtowskiej młodzieży w ramach projektu: „Pamiętamy o ofiarach bombardowania Rydułtów 4.02.1945r” współfinansowanego ze środków miasta Rydułtowy. Drugą propozycją miał być terenowy zwiad pod nazwą: „Szukamy śladów wojny w Rydułtowach”. Niestety z powodu ograniczeń sanitarnych spowodowanych panującą epidemią musieliśmy zawiesić realizację tego zadania. Również organizacja konkursu plastycznego z powodu epidemii ograniczyła się tylko do kilku placówek i znacznie się wydłużyła czasowo ale i tak zgromadzone na wystawę prace, a tych jest 26, świadczą o dużym wyrobieniu artystycznym naszej młodzieży pracującej pod kierunkiem znakomitych pedagogów: Romany Honisz i Ewy Koolbusz. Jury konkursu wyróżniło 8 prac w 2 kategoriach wiekowych, przyznając dyplomy i nagrody I i II stopnia, zaś pozostałym wyróżnienia i też nagrody, bo wszystkie prace cechowały się widoczną starannością wykonania i przemyślaną koncepcją przeniesienia tematu wystawy na obraz, co zauważył nasz wybitny artysta profesor Franciszek Nieć, oglądając wystawę w siedzibie naszego stowarzyszenia. Oto nazwiska osób, które wzięły udział w konkursie: Hubert Ostrzołek i Franciszek Otawa (lat 6) z Przedszkola nr 1, Emilia Uschlek (Niesłysząca) z SP2 oraz liczni uczniowie SP4: Oskar Kubala kl 1A, z klasy 3B: Pola Czempik, Paulina Pompa, Weronika Banaś, Magdalena Mucha, Zuzanna Goleń, Aleks Gutmański, Paweł Teper, Lena Szwan, Nadia Gruszka, Adam Wojtas. z klasy 4A: Sandra Fibic, Jakub Cupok, Dominik Wojak, Oliwia Końka, z klasy 5A Agata Orłowska, z klasy 6A: Adam Wojciechowski i Oskar Wojciechowski, z klasy 6B: Karolina Pawlik i Natalia Biernacka; z klasy 7A: Roksana Czarnecka, Marta Dudzik, Marta Bizoń. Korzystając z okazji w imieniu Zarządu TMRu pragnę podziękować p Romanie Honisz nauczycielce z SP4 za szczególne zaangażowanie w realizację konkursu.

H. Machnik

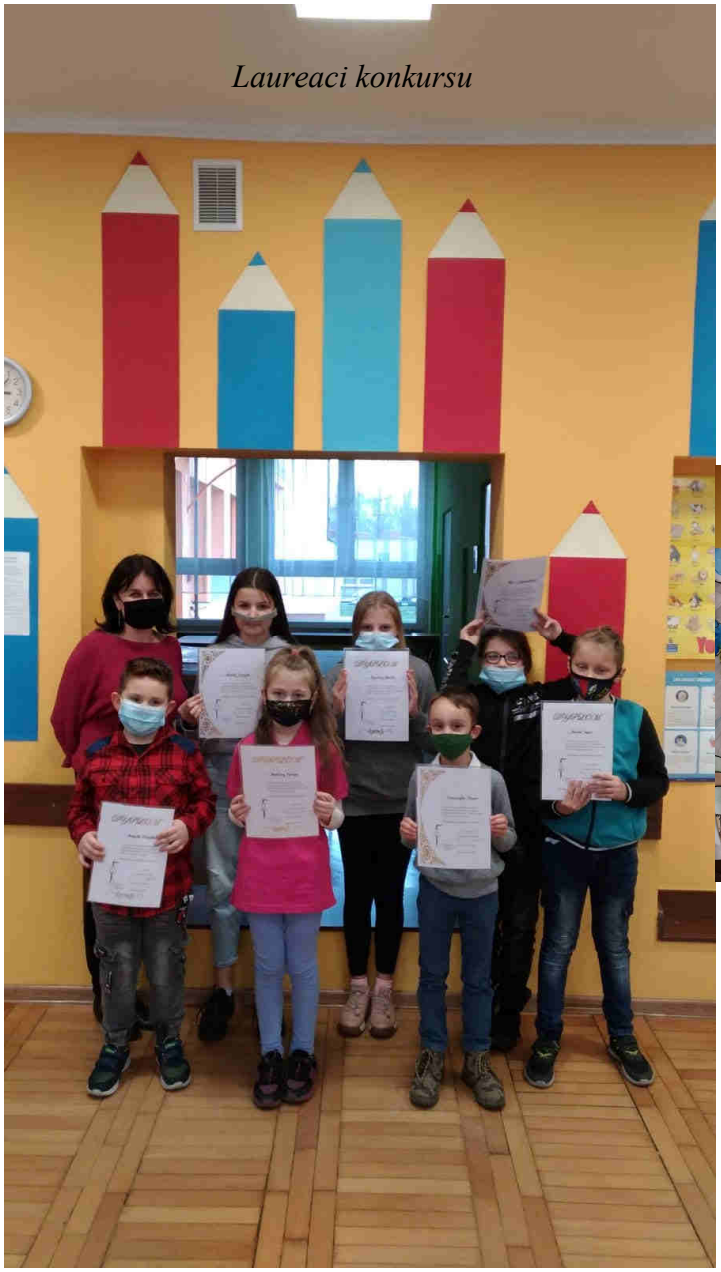

Laureaci konkursu

Nagrodzone prace dzieci

Lucjan Malinowski, autor zbioru, którego fragmenty prezentujemy wybierając się w 1869 roku w słynną podróż etnograficzną na Śląsk poruszał się śladami Józefa Lompy. Byłoby wspaniale, gdyby pamięć o tym wspaniałym Ślązaku nie zaginęła!

Podania

Michowski las – skarby

W Michowskim lesie nasi ojcowie nam ozprawiali, iże ta pieniądze wielgie są w tej piwnicy. Ale ta już się zabierali z kościoła ze świętościami, co chcieli dostać, ale im zawdy brakło czego. Im odpowiadało, iże zapomnieli zawdy:

- Tegoście zapomnieli!

Ale ja nie mogę powiedzieć czego, bo to słyszał ze swoich rodziców. Po dziś dzień ta piwnica jest ta w tym lesie.

Paśli pasterze i był jeden chłopiec-sierota, ci drudzy możniejsi, ojcowicy. Była dziura do tej piwnicy, tak tam temu chłopcu wciepli czapkę. Wyrządzali mu zuchwalstwo, bo był sierota. Do dom chciał gnać, płakał, bo czapki nie miał i bał się do domu kary. Tak se zrobił odwagę i tą dziurą spuścił się po tę czapkę. Tak ta miał widzieć w tej piwnicy koryta pełne pieniędzy, a kokot stał na jednym korycie i kazał mu se do tej czapki nabrać pełną czapkę pieniędzy i wziąć se, to będzie mądry. I (kazał mu) wyleźć tak, jak ta wlazł. Pojzdrzeli drudzy i gospodarz się ozśmiał, iż tych pieniędzy tyla miał. Gospodarz mu przał (*sprzyjał).* Kamracia, ci pasterze, się dowiedziały i zaś tam pognali. Mówi jeden drugiemu:

- Wciep mie też tam do tej dziury, do tej piwnice. Kiej ten tyla pieniędzy dostał, wciepnijcie mie też, to ja też polazę.

Ten najmądrzejszy miał być, tak on tenże mądrala, co to z zawiści kazał tę czapkę wciepnąć do tej dziury. I polazł za tą czapką. Myślał se, iż też mu tam dają tę czapkę pieniędzy, ale onemu, jak tam zlazł, to mu tam dali pieniędzy, co mu łeb urwali i wyciepnęło go na wierch i czapkę, i onego. Onego tam nie trza było, bo tamtej (sierota) jeśli dostał, to ze strachem zlazł, a ten z zawiści. To jest dokumentna prawda, bo ta ludzie wiedzą o tym, ale komu się dostaną te pieniądze, to nie wiemy.

Jeden czas skocza *(panna z dzieckiem)* była i miała chłopieczka. Poszła do tego lasa na grzyby, a trefiła podczas pasje kościelnej, to ta piwnica była otwarta. Ona wbiegła do tej piwnice otwartej. Jak tam zabiegła, to widziała sumiennie albo moc pieniędzy, tak ona tego chłopieczka, którego miała ze sobą, posadziła na tej piwnicy. Nagarnęła do klina pieniędzy z koryta i wyniosła. Chłopieczka ostawiła na piwnicy, a ona chce prędko się wrócić po drugie, jeszcze raz nabrać (pieniędzy). Wraca jeszcze po chłopca albo (po) jeszcze więcej pieniędzy. Przychodzi, już zawarte, chłopieczek tam pozostał zawarty, bo już czas minął. (Jako pasja w kościele jest, to rządzili nasi ojcowie, iże każdy skarb frajny *(wolny, dostępny)*, otworzony). Tak ta dziewucha albo dziewka – jako skocza trefiła taką godzinę szczęśliwą, co pieniędzy se nabrała, ale chłopca zgubiła. Bo kiej popadła pieniędzy dość, to też i mogła chłopca wziąć ze sobą. Ale ona se myśliła jeszcze więcej, ale czas nie doczekał na nią. Zawarło się i był lament o chłopca, płacz o chłopca.

Pieniędzy miała do swojego ratunku, ale chłopca nie miała, bo się jej zawarł w tej piwnicy. Ale doradzono miała od mądrzejszych głów, jako od pasterzy albo piastunów boskich, co by poszła o tej godzinie zaś tam dać pozór *(uważać)* - jak zaś przydzie ta godzina. Tak ona to czyniła za rozkazem mądrzejszych, którzy doradzili jej boleściom. Poszła i doczekała tej godziny. Było otwarte za rok. Tak ona widzi, iż się otwarło, a chłopca widzi siedzieć, kaj go posadziła, i tak zdrowy, jak przedtem był. Popadła chłopca, a uciekała; ale pieniędzy nie brała za ten rok, choć ich tam dość było, bo była rada, iż chłopca tak we zdrowiu zastała. I porwała. Już pieniędzy nie zaglądała, bo była rada, że chłopiec był i tak we zdrowiu, jak go posadziła.

Morskie Oko – połączone z morzem

Przyszło parę takich cudzych ludzi do tego kąpiela. Tam tak potem wyszli na wierch ku Morskiemu Oku i tam się pławili po tej wodzie na czółnie. A jeden był taki chytry i skoczył tam do tej wody. Było tam wiele skał. A on ta chodził i nurkował pomiędzy ty skały. Naszedł tam jakąś wiec, co mu się zdało, że to nie jest kamień. Wziął ją i wypłynął na wierch. To była strzebna truwełka *(srebrna skrzynia, trumienka)*. I miał ją ze sobą.

Potem się mu trefiło, że w Uhrach *(na Węgrzech)* chciał ją sprzedać u jednego kupca. Ten ją oglądał, naszedł swoje miano na niej i pytał się go, kany to wziął. Ten powiedział, że to tam, mianował mu, w kierym miejscu we wodzie naszedł. A ten kupiec przed dwiema rokami na morzu przy zburzeniu *(sztormie, burzy)* stracił.

Jasność z nieba na górze Goduli

Ten groń się nazywa Godula. Tam pasterze na niej paśli świnie na bukwi *(owocach buku)*. Przytrefiło się; jedna im odeszła od stada. Jeden pasterz szedł jej hledać. Wtem natrefił dźwierza do tej Godule, odewrzyte do ziemi. On się temu zadziwił. Został stać przy tym i porozmyślał sobie, co ma robić. Toż widział wielką jasność. Potem wołał drugich pasterzy. Jak ci drudzy przyszli, tak się to straciło i nie widzieli nic ci drudzy.

Sól w Ujsołach

W Ujsołach w Polskiej miał gazda pasterza, co mu krowy pasł. Tam były skały, ze ziemie terczały. Krowy dycki mu chodziły te skały lizać. A to była sól. Tak się pytał gazda chłopczyska, tego pasterza, co tam tak ty krowy dycki idą i liżą skały. To pasterz go kludził i ukazał mu to. On widział, że to była sól. On tego chłopczyska zabił, tam pochował. Sól się straciła potem i już nie było nic.

***Źródło: „Powieści ludu na Śląsku"* Wydawnictwo Literackie, Kraków 1953.**

c.d.n

Święta w wersji light. Jak odchudzić tradycyjne świąteczne potrawy?

Święta Bożego Narodzenia to dla wielu osób czas obżarstwa i błogiego lenistwa. Niestety to, co przyjemne dla ducha, dla ciała już takie nie jest. Poza niestrawnością możemy także nabawić się przy świątecznym stole kilku nadprogramowych kilogramów. Co można przygotować w wersji light? Podpowiedzi znajdziecie poniżej!

Ze świętami kojarzą nam się przede wszystkim karp, ryba po grecku, sałatka jarzynowa, śledzie oraz ciasta - sernik, makowiec i piernik. Co można przygotować w nieco lżejszej wersji? Gdzie uciąć kalorie?

Karp

Karp to ryba, która nie cieszy się specjalną popularnością, a szkoda, bo jest stosunkowo chudy i zawiera sporo wartościowych substancji odżywczych. Karp stanowi doskonałe źródło wapnia, fosforu, żelaza i sodu. W mięsie ryby znajdują się także witaminy z grupy B. Mimo że karp uchodzi za małokaloryczną rybę (100 g ryby to ok. 110 kcal), to usmażony zmieni się bombę kaloryczną.
Zamiast jednak smażyć filety na głębokim tłuszczy można przygotować rybę pieczoną w folii. W tym celu należy natrzeć mięso ziołami (imbir, kardamon, kolendra, czosnek) i piec w piekarniku przez około 45 minut. Jeśli ryba musi być smażona - wybierzmy teflonową patelnię, na której można smażyć bez użycia tłuszczu.
nnym rozwiązaniem mogą być kotlety z karpia. Dzięki takiemu rozwiązaniu mamy pewność, że unikniemy zadławienia się ością i żadna z nich nie utknie nam w gardle. Żeby przygotować kotlety z karpia należy zmielić mięso ryby, wraz z bułką tartą, przeciśniętym czosnkiem, zeszkloną cebulką i przyprawami. Po dodaniu jajka i dokładnym wymieszaniu masy należy formować kulki, które następnie gotuje się w warzywnym wywarze. Gotowe!

Ryba po grecku

Tutaj przy zaoszczędzeniu kalorii pomóc nam może odpowiednio dobrana ryba. Do przygotowania ryby po grecku można wybrać solę lub mintaja albo morszczuka.

Sałatka jarzynowa

Sałatkę jarzynową bardzo łatwo odchudzić. Wystarczy, że zamiast majonezu dodamy jogurt naturalny lub grecki. Do doprawienia sałatki warto użyć - zamiast soli - ziół, które nie tylko nadadzą jej niepowtarzalny smak, ale przede wszystkim podkręcą metabolizm.

Śledzie

Śledzie podane w oleju to kaloryczna bomba. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku sosów śmietanowych. Można jednak samemu przygotować popularne śledzie wykorzystując ocet. Na kilogram płatów śledzia potrzebujemy około 5 cebul, szklankę octu, wody oraz pół szklanki cukru. Z przypraw wybierzmy: kolendrę, pieprz, ziele angielskie, liście laurowe, imbir, goździki. Można także dodać kminek. Niestety, ale wykorzystać musimy także olej - pół szklanki. Wywar przygotowujemy z wody i przypraw po czym zalewamy nim ułożone w słoiku śledzie na przemian z cebulą. Całość zalewamy olejem i czekamy - przynajmniej dobę.

Sernik

Odchudzić sernik można za pomocą chudego twarogu i słodzika. Warto także zrezygnować z polewy czekoladowej lub innych dodatków, które choć w smaku słodkie, są jednak bardzo tuczące.

Kompot

Nie doprawiaj kompotu z suszu cukrem. Suszone owoce same w sobie są wystarczająco słodkie. Jeśli jednak kompot jest niesłodki, zamiast cukru użyj stewii lub ksylitolu.

Makowiec

Mak stanowi doskonałe źródło żelaza, magnezu, fosforu, witamin z grupy B oraz potasu. to jest też bardzo kaloryczny. W 100 g maku znajduje się ponad 400 kcal! Jeśli do damy do tego cukier tych kalorii zrobi się jeszcze więcej! Zatem, jak odchudzić tradycyjnego makowca? Sposobów jest kilka. Zamiast maku można użyć siemię lniane lub nasiona chia. Cukier natomiast można zastąpić słodzikiem, np. stewią lub ksylitolem.

Piernik

W skład świątecznego piernika wchodzą przede wszystkim cukier, masło (lub margaryna), mąka, jajka, śmietana, kakao, miód oraz bakalie. Jak nietrudno się domyślić, taka ilość cukru nie będzie obojętna dla zdrowia (i figury), zwłaszcza jeśli bardzo lubimy piernika. Zatem, jak odchudzić do pyszne ciasto? Zamiast cukru możemy użyć słodzika (np. ksylitolu), białą mąkę można zastąpić żytnią lub gryczaną. A co z tłuszczem? Olej rośliny sprawdzi się doskonale!

https://zdrowie.tvn.pl/a/swieta-w-wersji-light-lzejsze-odpowiedniki-tradycyjnych-potraw

SPRAWOZDANIE z PRAC BURMISTRZA i URZĘDU

za okres od 22 października 2020r do 25 listopada 2020r.

Referat Inwestycji

1. **MODERNIZACJA ULICY OFIAR TERRORU**

Wykonawca robót zakończył roboty nawierzchniowe drogi na ulicy Ofiar Terroru dla etapu I – wykonano warstwę ścieralną, ustawiono oznakowanie pionowe. Wykonawca zgłosił wprowadzenie stałej organizacji ruchu dla tego etapu. Zakończono roboty związane z układaniem chodnika - strona lewa i prawa
Wprowadzono tymczasową organizację ruchu dla etapu II - wprowadzono ruch jednostronny od Urzędu Miasta w kierunku skrzyżowania z ulicą Adama Mickiewicza. Wykonano frezowanie asfaltu, korytowanie pasa drogi na odcinku około 200 m oraz warstwę stabilizacji gruntu. Układany jest krawężnik granitowy do zatoki autobusowej. Wykonawca przystąpi do frezowania dalszego odcinka pasa drogowego na długości 300 mb.
Podpisano protokół konieczności na wykonanie robót dodatkowych oraz zawarto Aneks nr 2 do umowy z Przedsiębiorstwem Handlowo-Usługowym TRANSKOM Robert Białdyga z Jaryszowa na kwotę 63 767,57 zł brutto, obejmujący wykonanie wymiany gruntu, zabezpieczenie infrastruktury teletechnicznej, wykonanie barierki na chodniku oraz zmianę lokalizacji i wysokości posadowienia latarni ulicznej na wysepce wraz z okablowaniem.
Zawarto umowę z firmą IMPERO Stefan Fiszer na nadzór inwestorski dla robót dodatkowych na kwotę 268,46 zł brutto.
Wartość robót budowlanych: 4 671 989,97 zł.
Termin wykonania: 30.06.2021 r

2. **REWITALIZACJA OSIEDLA KAROLA WRAZ Z UTWORZENIEM MIEJSCA USŁUG SPOŁECZNYCH PRZY ZBIORNIKU WODNYM MACHNIKOWIEC W RYDUŁTOWACH,** w tym:

1) Przebudowa terenu przy zbiorniku wodnym „Machnikowiec" - utworzenie miejsca usług społecznych

Inwestycja została rozliczona drukami OT.

2) Rewitalizacja Osiedla Karola

Trwają roboty związane z wykonaniem elementów małej architektury na placu zabaw oraz w miejscu integracji społecznej. Wykonawca robót, firma CELMAR spółka z o. o. z Bytomia, kończy roboty związane z realizacją ogrodzeń, ukształtowaniem terenu wokół budynków, zielenią i robotami porządkowymi.
Podpisano protokół konieczności na wykonanie robót dodatkowych (roboty związane z ukształtowaniem terenu wokół budynków, przełożeniem nawierzchni z trylinki wraz z wymianą krawężników, dodatkową kanalizacją deszczową wraz z wpustami i poszerzeniem bram przesuwnych). Zawarto aneks na roboty dodatkowe, rozliczając jednocześnie zakres robót wynikający z umowy podstawowej. Aneks zawarto na kwotę 69 786,45 zł.
Wykonawca podtrzymuje termin zakończenia robót budowlanych zgodnie z terminem umownym, tj. do 30 listopada.
Wartość umowy: 3 069 939,55 zł.
W etapie II wykonawca robót, firma Szczyrba, jest w trakcie realizacji schodów terenowych przy budynkach 20, 11 i 17. Do zakończenia pozostało 50 mb drenażu opaskowego na budynkach 11 i 14 oraz 3 szt. fundamentów wraz ze schodami terenowymi, założenie balustrad na schodach oraz wykonanie opasek żwirowych wokół budynków.
Wykonawca zaproponował zakończenie robót budowlanych w terminie do 31 stycznia 2021 r. Na dzień dzisiejszy Miasto nie wyraziło zgody na przesunięcie terminu zakończenia robót budowlanych.
Przygotowano protokół robót zamiennych dla wykonania murów oporowych typu „L", wykonania barierek oraz ścian fundamentowych z bloczków betonowych na budynkach 11, 12, 14, 15, 20.
Termin realizacji umowy: 30 listopada 2020 r.
Wartość robót budowlanych: 593 916,08 zł.

3. **PRZEBUDOWA TERENU PRZY ZBIORNIKU WODNYM „MACHNIKOWIEC" CELEM UTWORZENIA MIEJSCA USŁUG SPOŁECZNYCH – ETAP II**

Dokumentacja projektowa przebudowy terenu przy zbiorniku wodnym "Machnikowiec" - utworzenie miejsca usług społecznych - etap II została opracowana przez firmę KAM-ARCHITEKCI.PL sp. z o. o. z Rybnika. W dniu 27 października projektant złożył dokumentację projektową do Starostwa Powiatowego w Wodzisławiu Śląskim. Oczekuje się zatwierdzenia dokumentacji i wydania stosownego zezwolenia na prowadzenie robót budowlanych realizowanych w procedurze „zaprojektuj i wybuduj".
Wykonawcą jest firma Zakład Produkcyjno-Remontowo-Budowlany Artur Marcinek z Wodzisławia Śląskiego.
Zakres prac obejmuje: rozbiórki i demontaże, wykonanie niezbędnych wycinek roślinności (kolidujących z projektowanymi obiektami), budowę punktu widokowego (plac utwardzony), budowę pochylni stanowiącej dojście do punktu widokowego wraz ze ścianami oporowymi, budowę schodów terenowych, budowę/odbudowę (odtworzenie) budynku magazynowo-sanitarnego w miejscu rozebranego budynku magazynowego, lokalną przebudowę skarpy (niwelacja terenu), wytyczenie i oznakowanie ścieżek biegowych i rowerowych (crossowych), wykonanie nawierzchni z kostki szlachetnej, wykonanie nawierzchni mineralno-bitumicznych (rolki, nartorolki), budowę/montaż elementów małej architektury (urządzenia dla ścieżki zdrowia), zamontowanie tablic informacyjnych przystosowanych dla osób niewidomych i słabowidzących (tablice wykorzystujące pismo punktowe - pismo Braille), widownia (3 rzędy) w dolnej części starej widowni amfiteatru, schody terenowe i połączenie utwardzonym dojściem ze ścieżką zdrowia, instalacje elektryczne amfiteatru - 4 lampy parkowe, złącze kablowe zapewniające dostęp do instalacji elektrycznej (gniazda wtykowe) dla realizacji imprez plenerowych.

Terminy przedmiotu umowy:
1. uzyskanie pozwolenia na budowę wraz z przekazaniem kompletnej dokumentacji i dokonaniem jej odbioru do dnia 30 listopada,
2. wykonanie robót budowlanych wraz z uzyskaniem pozwolenia na użytkowanie do dnia 29 kwietnia 2022 r.

Wartość umowy: 1 642 000,00 zł.

4. **ROZBUDOWA I MODERNIZACJA BUDYNKU URZĘDU MIASTA**

W dniu 13 listopada wykonawca robót budowlanych dokonał zgłoszenia gotowości do odbioru i zakończenia robót. Trwają czynności odbiorowe.
Wartość umowy: 4 464 101,79 zł
Trwa rozliczanie inwestycji w zakresie oddanego do użytkowania rozbudowanego segmentu budynku Urzędu Miasta.

5 ROZBUDOWA I MODERNIZACJA BUDYNKU URZĘDU MIASTA – II ETAP

W związku z koniecznością przeprowadzenia modernizacji instalacji strukturalnej (komputerowej i teletechnicznej) drugiego piętra budynku Urzędu Miasta zawarto umowy na przeprowadzenie prac oraz dokonano zakupu niezbędnych materiałów.
Termin realizacji: 30 listopada.

6. MODERNIZACJA ULICY ZYGMUNTA KRASIŃSKIEGO

W dniu 30 października wykonawca robót, firma A&M Przedsiębiorstwo Robót Drogowych Mateusz Kuhn, zgłosiła zakończenie robót budowlanych. W dniu 5 listopada rozpoczęto czynności odbiorowe. W dniu 25 listopada dokonano odbioru końcowego zadania.

7. PRZYŁĄCZENIE BUDYNKÓW MIESZKALNYCH NA OSIEDLU KAROLA DO CIEPŁOCIĄGU WRAZ Z ICH TERMOMODERNIZACJĄ

W dniu 21 października teren budowy został przekazany firmie PHU „Ecomplex" Ewa Grinspek. Obecnie są realizowane roboty budowlane w zakresie węzła ciepłowniczego w budynkach nr 21 i 11. Trwają roboty rozbiórkowe, oczyszczające, porządkowe, przygotowawcze.
Wartość robót budowlanych: 5 110 272,29 zł brutto
Termin wykonania: 15 października 2021 r.
W dniu 19 października rozesłano drogą elektroniczną (e-mail) zapytanie ofertowe na zakup tablicy informacyjno/pamiątkowej wraz z montażem do 5 oferentów. W wyznaczonym terminie wpłynęła 1 oferta cenowa. W dniu 28 października podpisano umowę na zakup i montaż tablicy z panem Bogusławem Dera prowadzącym działalność gospodarczą pn.: Agencja Reklamowa „CMYK" Bogusław Dera z siedzibą w Radlinie.
Wartość umowy : 664,20 zł brutto. Tablica została zamontowana.

8. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W MIESZKALNYCH BUDYNKACH KOMUNALNYCH

1) **Budynek przy u. Radoszowskiej 123**

W dniu 6 listopada podpisano umowę na roboty budowlane z panią Ewą Grinspek prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „Ecomplex" Grinspek Ewa z siedzibą w Łukowie Śląskim. 12 listopada nastąpiło przekazanie terenu budowy.
Wartość umowy : 590 929,46 zł brutto
Termin wykonania : 6 miesięcy od dnia podpisania umowy

2) **Budynek przy u. Barwnej 1**

W dniu 9 października projektant złożył dokumentację projektową w Starostwie Powiatowym w Wodzisławiu Śląskim w celu uzyskania zezwolenia na prowadzenie robót. Miasto oczekuje na ww dokumentację i zezwolenie.

3) **Budynek przy ul. Gen. Józefa Bema 103 a**

W dniu 6 listopada podpisano umowę na roboty budowlane z panią Ewą Grinspek prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „Ecomplex" Grinspek Ewa z siedzibą w Łukowie Śląskim. 12 listopada nastąpiło przekazanie terenu budowy.
Wartość umowy : 444 621,45 zł brutto
Termin wykonania : 6 miesięcy od dnia podpisania umowy

4) **Budynek przy ul. Plebiscytowej 37**

W dniu 28 października nastąpiło otwarcie ofert w przetargu nieograniczonym na wykonanie robót budowlanych. Wpłynęły 3 oferty na kwotę od 681 423,28 zł do 738 709,74 zł. Trwa weryfikacja ofert.
W dniu 26 października został ogłoszony przetarg nieograniczony na prowadzenie nadzoru inwestorskiego dla budynków: przy ul. Radoszowskiej 123, ul. Gen. Józefa Bema 103a i Plebiscytowej 37. W dniu 3 listopada nastąpiło otwarcie ofert. Łącznie wpłynęło 6 ofert na kwotę od 29 889,00 zł do 79 212-,00 zł. Trwa weryfikacja ofert.
W dniu 4 listopada rozesłano zapytanie ofertowe na zakup 14 tablic informacyjno/pamiątkowych wraz z montażem do 5 oferentów. W wyznaczonym terminie wpłynęły 3 oferty cenowe w przedziale od 3 392,34 zł do 4 305,00 zł. Najtańszą ofertę złożyło Studio Reklamy EFEKT s. c. Marcin Władarz, Krzysztof Hibner, z siedzibą w Wodzisławiu Śląskim. W dniu 9 listopada podpisano z firmą umowę. Wartość umowy : 3 392,34 zł brutto W dniu 16 listopada tablice zostały zamontowane.

5) **Budynek przy ul. Gen. Józefa Bema 6,6a oraz budynek przy ul. Gen. Józefa Bema 28**

Przygotowano opis przedmiotu zamówienia na prace projektowe celem rozpoczęcia procedury przetargowej na wybór projektanta.

9. BUDŻET OBYWATELSKI: Drugie życie – modernizacja placu zabaw przy ul. Traugutta

W dniu 30 października, z uwagi na opóźnienia w dostawie wynikające z COVID-19, podpisano aneks do umowy, wydłużający termin realizacji zadania do dnia 13 listopada. W dniu 10 listopada wykonawca zgłosił gotowość odbiorową. W dniu 17 listopada rozpoczęto czynności odbiorowe. W dniu 24 listopada dokonano odbioru końcowego zadania

10. MODERNIZACJA BUDYNKU SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 2

Trwają prace projektowe. Zostały wykonane pomiary inwentaryzacyjne.
Wartość umowy : 78 388,70 zł brutto
Termin wykonania : 02.07.2021 r.

11. UTWARDZENIE TERENU PRZY UL. W. KORFANTEGO.

W dniu 2 listopada podpisano umowę na opracowanie dokumentacji z projektantem Waldemarem Boberem prowadzącym działalność pod nazwą: „Studio Architektury Bober Waldemar Bober". Wartość umowy : 4 305,00 zł brutto. Termin realizacji: do 6 tygodni od podpisania umowy. Trwają prace projektowe.

Kartka z kalendarza listopad

listopad 1925r.- boisko przy ulicy Pszowskiej (obecnie Traugutta) zostało ogrodzone,
listopad 1858r. - oddano do użytku rydułtowski tunel, ma on 160 lat!
18 XI 1655r. - potop szwedzki - obrona Jasnej Góry,
11 XI - Święto Niepodległości,
998r. - św. Odilon z Clumy zapoczątkował obchody Dnia Zadusznych; święto to powszechnie zaczęto obchodzićw XIII w.,
6 XI 1939r. - gestapo aresztowało profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego,
1 XI 1893r. - zmarł Jan Matejko,
15 XI 1916r. - zmarł Henryk Sienkiewicz,
26 XI 1855r. - zmarł Adam Mickiewicz,
30 XI 1978r. - zmarł ks. proboszcz Wojciech Urban,
12 XI 2010r. - zmarł Henryk Mikołaj Górecki,
9 XI 1942r. - w Dachau zmarł Ewald Kubatko, instruktor ZHP, listonosz,
29 XI 1943r. - w Oświęcimiu został rozstrzelany Jan Margiciok, instruktor ZHP,
25 XI 1919r. - urodził się Leonard Sikora, instruktor ZHP,
listopad 1996r. - otwarto nowy Komisariat Policji przy ulicy Raciborskiej,
listopad 2000r. - przed kościołem pw. św. Jerzego została ustawiona gablota, w której umieszczono figurę św. Jerzego,
listopad 2001r. - oddano do użytku nowy dworzec autobusowy przy ul. Traugutta.

zebrał Stanisław Brzęczek

Wspomnienia o ś.p. Adolfie Gwoździku

Kiedy rozpocząłem pracę na kopalni Rydułtowy jako stażysta, często z wieloma górnikami „przybierałem", czyli pracowałem dłużej na dole i trzeba było pod szybem długo czekać na wyjazd. Ponieważ górnicy traktowali mnie stażystę już jako dozór, więc oczekiwali, że załatwię u Dyspozytora kopalni zezwolenie na wyjazd, mimo iż była zasada, że spóźnieni pracownicy na „jazdę ludzi" muszą czekać w czasie wydobycia, na pełną godzinę (15,00,16,00,17,00). Zadzwoniłem do Dyspozytora i ku zaskoczeniu wszystkich sygnalista dostał rozkaz przerwania wydobycia i wywiezienia nas na powierzchnię z głośnym komentarzem: *„Człowieku, ludzie są ważniejsi od kilku wozów"*. Tym Dyspozytorem był p. Adolf Gwoździk. Potem miałem Go okazję spotkać, bodajże w Dusznikach gdzie przyjechał na rowerze! Od niego dowiedziałem się, że w czasie wojny był „jung bergmanem" i między innymi brał udział w budowaniu schronu na „Machnikowcu". Po wojnie był harcerzem a po uzyskaniu pełnoletniości rozpoczął pracę na kopalni pełniąc wiele funkcji, w tym Dyspozytora Ruchu. W 1993 r jako jeden z pierwszych związał się z założonym Towarzystwem Miłośników Rydułtów. Jednocześnie aktywnie działał W PTTK w sekcji kolarskiej, gdzie też pełnił funkcję przewodnika. Przez 8 lat, kiedy opiekowaliśmy się terenem Machnikowca, pod Jego kierunkiem zorganizowaliśmy 6 wyścigów rowerowych wykorzystując ten zróżnicowany teren hałdy i otoczenie stawu. Niezwykle był zainteresowany problemami miasta, często uczestnicząc czynnie w spotkaniach i debatach publicznych. Wychował dobrze 2 synów Jacka i Mariusza, których znam osobiście od dziecka i którzy z powodzeniem kroczą drogą pokazaną przez Ojca. Prawie codziennie można było spotkać Pana Adolfa na rowerze a działając w radlińskim klubie rowerowym „Sokół", chyba nie ominął żadnego rajdu czy wyprawy. Jego działalność społeczna nie mogła być niezauważona. Jako jeden z pierwszych uzyskał tytuł „Rydułtowika Roku" przyznawany przez nasze TMR .Kilka lat temu na wniosek Radnych Miasta wraz z ks. K Opitkiem i moją skromną osobą Pan Adolf otrzymał Złoty Krzyż Zasługi przyznany przez Prezydenta RP. Jeszcze kilka tygodni temu odwiedził naszą siedzibę TMRu i z zainteresowanie obejrzał zgromadzone zbiory szpitalne w Szpitalnych Izbach Pamięci, pytając o nasze plany do końca roku i w roku przyszłym i chwaląc naszą Redakcję Kluki za wytrwałość utrzymania wydawania gazety, przy czym dodał, że nie rozumie czemu tak mało ludzi czyta gazety i nie interesuje się życiem publicznym. Zmarły przeżył aktywnie ponad 90 lat więc nic dziwnego, że mimo ograniczeń epidemicznych nie zabrakło osób na Jego pogrzebie. Zapamiętamy Go jako nadzwyczajnie aktywnego Człowieka z którego mogą brać przykład młodzi ale też wielu naszych „młodych emerytów".

Wspominał H. Machnik

Z głębokim żalem zawiadamiamy,
że w dniu 22.11.2020 odszedł do wieczności

Ś.P. Adolf Gwoździk

Długoletni pracownik kopalń ROW,
wieloletni członek, działacz i Prezes koła PTTK przy KWK, Rydułtowy,
Honorowy Przodownik Turystyki Górskiej PTTK i Honorowy Przodownik Turystyki Kolarskiej PTTK,
od 1993 aktywny członek Towarzystwa Miłośników Rydułtów,
w 2018 roku uhonorowany odznaczeniem państwowym w postaci Złotego Krzyża Zasługi za zasługi na rzecz Miasta Rydułtowy,
jeden z pierwszych zdobywców statuetki i tytułu „Rydułtowika Roku" przyznawanego przez TMR

Rodzinie i bliskim
Zmarłego składamy
wyrazy współczucia

Zarząd TMR
oraz Redakcja „KLUKI"

Jak wrócić do formy po świetach?

Święta to wyjątkowy okres. Rodzinne spotkania, niepowtarzalna atmosfera i... radykalna zmiana żywienia. Większość świątecznych potraw to prawdziwe bomby kaloryczne. Okazuje się, że te 2-3 dni, podczas których spożywamy ogromne ilości jedzenia potrafią nas rozleniwić, pogorszyć samopoczucie, a co gorsza sprawić, że waga wskaże nawet kilka kilogramów więcej.

Bez obaw, dodatkowe kilogramy to niekoniecznie tłuszcz. By przybrać na wadze 1 kg tkanki tłuszczowej należałoby zjeść 7000 kcal ponad swoje zapotrzebowanie energetyczne. Biorąc pod uwagę dodatkowe 3-4 kg, wartość tę należy odpowiednio pomnożyć. Wynik końcowy na poziomie 20000-30000 kcal wydaje się ogromny, nawet jak na okres świąteczny.

Skąd więc biorą się dodatkowe kilogramy?

W pierwszej kolejności nadmiar jedzenia organizm przetwarza na glikogen - energetyczny materiał zapasowy. Ten ma to do siebie, że wiąże bardzo dużo wody (na jedna cząsteczkę glikogenu przepadają cztery cząsteczki wody). I tu dobra wiadomość, glikogenu możemy pozbyć się równie szybko jak go zyskaliśmy.

Zmniejsz ilość węglowodanów

W okresie świątecznym spożywamy bardzo dużo cukru - słodycze, ciasta, napoje. Poza dodatkowymi kilogramami grozi to niestabilnym poziomem cukru - senność, rozleniwienie i niekontrolowany apetyt, brzmi znajomo?

Na kilka dni warto wyeliminować wszelkie napoje, produkty na bazie białej mąki, pszenne pieczywo, cukier i słodycze, a nawet owoce. Dobrym źródłem energii będzie natomiast żytnie pieczywo, kasza gryczana, płatki owsiane czy ryż brązowy.

Więcej warzyw

W okresie świąt zwykle zapominamy o warzywach, ich miejsce zastępują wysokoprzetworzone, niezdrowe posiłki. Sprawia to, że organizm otrzymuje znacznie mniej błonnika, mogą pojawić się kłopoty trawienne - wzdęcia, zaparcia, bóle brzucha. By wszystko wróciło do normy należy spożywać przynajmniej 3-4 filiżanki surowych warzyw. Najlepiej różnokolorowych (ogórek, brokuł, pomidor, sałata zielona, żółta papryka, marchewka). Tłuste dressingi warto zamienić na jogurt naturalny lub odrobinę octu.

Unormuj jedzenie

Koniec z nieustannym podjadaniem. Podziel swój jadłospis na 5 niewielkich posiłków. W każdym powinno znaleźć się nieco protein (chude mięso, ryby, jaja, chudy nabiał). Do śniadania i obiadu sprawdzi się dodatek zdrowych węglowodanów - wspomniana kasza gryczana, ryż brązowy, płatki owsiane czy żytnie

WSZYSTKO O ZDROWIU

pieczywo.

II śniadanie i kolacja powinna być formą lekkiej sałatki. Ostatni, 5 posiłek to wyłącznie proteiny - doskonały będzie lekki twarożek lub nieco tuńczyka.

Pij dużo wody

Spożycie 2-3 l płynów dziennie sprawi, że organizm chętniej zredukuje zapasy wody podskórnej i szybciej usunie szkodliwe toksyny. Obok wody dobrze umieścić ziołowe napary z pokrzywy oraz zieloną i białą herbatę. Unikać należy wód smakowych, soków owocowych, oraz napojów gazowanych. Stosowanie sztucznych substancji słodzących (słodzików) również jest niewskazane, ponieważ zmienia wrażliwość insulinową i zwiększa apetyt na słodkie.

Dodaj przyprawy

Szczególnie te ostre - chilli, kurkuma, pieprz czerwony - poprawią pracę układu trawiennego i przyspieszą metabolizm. Warto również zainteresować się cynamonem i imbirem, które przez stabilizowanie poziomu insuliny sprawią, że nasz apetyt pozostanie w ryzach. Słodkie pokusy również łatwiej będzie opanować…

Zaplanuj aktywność

W powrocie do przedświątecznej formy pomoże wysiłek fizyczny. Należy jednak pamiętać, że nie chodzi o forsowne, wielogodzinne treningi. Znacznie lepiej sprawdzi się łagodna umiarkowana aktywność o charakterze tlenowym. Zamiast dźwigania ciężarów lepiej wybrać nordic walking, pływanie czy sesja na bieżni. Pobudzi to układ krążenia i przyspieszy metabolizm. 3-4 sesje w tygodniu po 30-40 minut będą całkowicie wytaczające. Bardziej intensywne formy można wprowadzać po 2-3 tygodniach**.**

https://kobieta.onet.pl/zdrowie/jak-wrocic-do-formy-po-swietach/8sw4r

EXPRESOWO Z ŻYCIA MIASTA

Tysiąc złotych miesięcznie dla studentów pielęgniarstwa. Studenci kierunku pielęgniarstwa mogą składać wnioski o stypendium, jakie fundują im władze powiatu. Wodzisławsko-rydułtowski szpital chce w ten sposób pozyskać brakującą kadrę. Warunkiem pobierania pieniędzy jest deklaracja pracy w lecznicy. Do 10 listopada trwał nabór wniosków o przyznanie stypendium ogłoszony przez zarząd powiatu wodzisławskiego. Skierowany jest on dla studentów kształcących się w szkole wyższej na kierunku pielęgniarstwo na rok akademicki 2020-/2021. Zainteresowani mogą otrzymywać co miesiąc tysiąc złotych. 06.11.2020

Bezdotykowe kropielnice na Orłowcu. Parafia na Orłowcu została wyposażona w nowinkę techniczną, która prawdopodobnie w dobie pandemii koronawirusa może stać się bardzo popularna także w innych kościołach w regionie. To bezdotykowe kropielnice z wodą święconą. W rydułtowskiej parafii nowinkę techniczną zamontowała firma Rduch Bells & Clocks z sąsiedniej Czernicy, która zaprojektowała bezdotykowe kropielnice. – Jako skraplacz wykorzystano istniejące misy. Zapraszamy wiernych do odwiedzin kościoła i bezpiecznego korzystania z wody święconej – informuje wykonawca nowinki technicznej, która w dobie pandemii koronawirusa może zdobyć popularność w polskich świątyniach. Dozowniki do wody święconej wykonane są z drewna (obudowa), przez co dobrze pasują do wnętrza kościoła na Orłowcu. W środku znajduje się zbiornik z wodą święconą oraz mechanizm dozujący, który działa po przystawieniu ręki pod kropielnicę. 08.11.2020

Po pijaku wjechał w sygnalizację na przejściu dla pieszych. 69-latek kierujący osobowym peugeotem z niewiadomych przyczyn przy skręcie w lewo z Mickiewicza w Raciborską wjechał w słup sygnalizacji świetlnej przy przejściu dla pieszych. Do kolizji doszło w niedzielę 8 listopada. Na miejsce zdarzenia wezwano strażaków i policjantów oraz załogę pogotowia ratunkowego. Ci pierwsi zabezpieczyli teren, a później zajęli się samochodem, bezpiecznie przesuwając go na pobliski parking. Policjanci natomiast zbadali trzeźwość kierowcy i stwierdzili 1,2 prom. alkoholu w wydychanym powietrzu. Na szczęście w wyniku kolizji nikt nie został ranny. 09.11.2020

Trąbiący protest przejechał przez powiat wodzisławski. Na trasie przejazdu kilkunastu samochodów biorących udział w trąbiącym proteście znalazły się m.in. Radlin, Rydułtowy, Pszów i Wodzisław Śląski. Protestujących eskortowali policjanci. Na początku szpaleru samochodów jechało nieoznakowane policyjne bmw z sygnałami świetlnymi, a protest samochodowy zamykał oznakowany radiowóz, również z sygnałami świetlnymi. Protestujący w ten sposób kierowcy wpisali się w odbywające się w wielu miastach Polski protesty, wspierające Ogólnopolski Strajk Kobiet - organizację, która po głośnym wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aborcji zachęciła kobiety do protestowania i antyrządowych demonstracji. Na samochodach, które przejechały z użyciem klaksonów w powiecie wodzisławskim, znalazły się symbole czerwonego pioruna, logo OSK oraz tablice z napisem "To jest wojna". 09.11.2020

Znowu 8-latek z Rydułtów czyni kolejne postępy w swoim rozwoju talentu piłkarskiego. O Kacprze Bywalcu powstał materiał wideo pt. "This kid is the next big thing". Opublikował go bardzo popularny serwis "Oh My Goal".

Pobiegli śladami walki o niepodległość w Rydułtowach. Pomimo, że oficjalne obchody Dnia Niepodległości się nie odbywały, spontanicznie Grupa Aktywni Rydułtowy przebiegła symboliczne 11,11 km obok miejsc pamięci walki o niepodległość., złożyła również znicze i kwiaty m.in. pod pomnikiem walki i zwycięstwa obok Urzędu Miasta Rydułtowy.

Projekt "Pod biało-czerwoną". Głosowanie wciąż trwa. *„Niech maszty z biało-czerwoną rozsiane w całym kraju pokażą nasze przywiązanie do Polski”* ogłosił w sierpniu w Tychach premier Mateusz Morawiecki. Potem na specjalnej stronie rozpoczęło się głosowanie dla mieszkańców. Jaką popularnością konkurs cieszy się w naszym regionie? Najwięcej głosów oddano w Pszowie. Zgromadzono tam już 210 głosów poparcia. W Lubomi z kolei udało się zebrać 197 głosów, a w Godowie 144. Mieszkańcy tych gmin mogą już być pewni, że maszt w ich regionach stanie, ponieważ przekroczyli wymagane minimum 100 głosów. Inaczej ma się sprawa z resztą naszego regionu. U dołu stawki uplasowały się Marklowice, Radlin i Mszana. Tam o maszt upomniało się kolejno 16, 20 i 26 osób na 100 wymaganych. Na razie minimalnej liczby 500 głosów nie udało się też zdobyć w Wodzisławiu Śl., Rydułtowach i Gorzycach. Za dużą frekwencję organizatorzy inicjatywy przewidzieli nagrodę. W trzech gminach, które osiągną największą procentowo liczbę głosów w stosunku do liczby mieszkańców gminy, przewiduje się udział premiera Mateusza Morawieckiego w uroczystości zawieszenia flagi na maszcie.

Dostawcy psioczyli na zmiany organizacji ruchu przy targowisku. Pod koniec października wystąpił problem zakrycia znaków drogowych w okolicy targowiska w Rydułtowach. Wskutek tego została otwarta dla ruchu samochodowego jedna z ulic tuż za pawilonami, co mocno utrudniało pracę dostawcom towarów. Problem już zniknął, bo po Wszystkich Świętych zniknęły worki zakrywające znaki, a tym samym organizacja ruchu w tym miejscu wróciła już do normy 13.11.2020

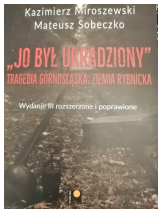

Powstało trzecie wydanie książki "Jo był ukradziony". Książka „Jo był ukradziony” ukazująca wspomnienia i historie lokalnej społeczności związane z Tragedią Górnośląską zyskała swoje trzecie wydanie. Kolejny raz publikacja została poszerzona o nieznane dotych-

czas wątki. Nakład trzeciego wydania książki w 2020 roku wyniósł 750 egzemplarzy. Na 9 listopada zaplanowano promocję publikacji, jednak sytuacja epidemiczna uniemożliwiła spotkanie w większym gronie czytelników i bohaterów książki. 13.11.2020

Po tysiąc złotych zgłosiły się dwie osoby. Stypendia dla przyszłych pielęgniarek zostały przyznane. Zarząd Powiatu Wodzisławskiego przyznał pierwsze stypendia dla przyszłych pielęgniarek, które po ukończeniu studiów rozpoczną pracę w wodzisławsko-rydułtowskiej lecznicy. To działanie mające zachęcić młodych adeptów pielęgniarstwa do podejmowania pracy w powiatowych szpitalach i poradniach. Wnioski o stypendium zdecydowały się ostatecznie złożyć dwie osoby i obie decyzją Zarządu Powiatu stypendia otrzymały. Po ukończeniu studiów podejmą pracę w PPZOZ-ie przez okres nie krótszy niż 3 lata. 16.11..2020

Wybierają Wolontariusza Roku 2020. Wolontariusz Roku 2020 Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego. Konkurs jest skierowany do wolontariuszy oraz organizacji i instytucji współpracujących z wolontariuszami i stanowi doskonałą okazję, by w sposób szczególny docenić, wyróżnić i nagrodzić wolontariuszy za ich zaangażowanie i aktywność. Celem konkursu jest promocja aktywnych, zaangażowanych społecznie osób, które podejmują działania na rzecz innych, wspierają działania organizacji i instytucji, organizują i włączają się w inicjatywy, akcje i działania społeczne na terenie Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego. Konkurs ma także na celu promocję i upowszechnianie dobrych praktyk współpracy organizacji i instytucji z wolontariuszami.

Poranny silny wstrząs w regionie. Zakołysało budynkami. W czwartkowy poranek mieszkańcy Wodzisławia Śląskiego, Rydułtów, Rybnika, Radlina, Pszowa i wielu innych miejscowości odczuli silny wstrząs. Do tąpnięcia doszło na terenie kopalni Rydułtowy, około godziny 9.47. Siła wstrząsu wyniosła 7,4 x 10^6 J . Nikomu zarówno na dole jak i na powierzchni nic się nie stało. 19.11.2020.

Koronawirus w szpitalu w Rydułtowach. 4 pacjentów i 1 pracownik. Tak przedstawia się najświeższy bilans zakażonych covid-19 w rydułtowskiej lecznicy. W Powiatowym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej (PPZOZ) w Rydułtowach i Wodzisławiu Śl. pojawiło się ognisko koronawirusa. Do zakażenia doszło na oddziale rehabilitacyjnym w Rydułtowach. 03.12.2020

Z okazji Barbórki odsłonili pomnik tragicznie zmarłych górników. Przy kościele pw. Matki Bożej Uzdrowienia Chorych w Rydułtowach-Orłowcu z okazji święta Św. Barbary odsłonięto 4 grudnia pomnik upamiętniający górników tragicznie zmarłych w KWK Rydułtowy. W odsłonięciu pomnika, które poprzedziło mszę świętą w intencji górników, udział wzięli m.in. przedstawiciele władz kopalni zespolonej ROW oraz ruchu Rydułtowy, poczty sztandarowe, pracownicy stacji ratownictwa górniczego oraz przedstawiciele władz miasta. Pomnik stanął tuż obok krzyża misyjnego. Składa się z wagonika kopalnianego wypełnionego węglem z napisami „KWK Rydułtowy" i „Szczęść Boże" oraz tablicy pamiątkowej z cytatem z Księgi Psalmów oraz napisem „Pamięci tragicznie zmarłym górnikom KWK Rydułtowy". Wyjątkowego charakteru uroczystości dodała orkiestra dęta kopalni Rydułtowy. 04.12.2020

W Rydułtowach ostatnie szlify przed iluminacją choinki. Ruszył Jarmark Świąteczny. Na rydułtowskim rynku przed południem trwały ostatnie prace związane z instalacją ozdób i lampek choinkowych na świątecznym drzewku. O 14.00 otwarto Jarmark Świąteczny, a na 16.00 zaplanowano iluminację choinki. Na jarmarku można znaleźć zarówno rękodzieło, które idealnie nadaje się na upominek, jak i tradycyjne produkty spożywcze. Są też piękne ozdoby świąteczne, coś na ząb (także rozgrzewające trunki dla pełnoletnich), zabawki, łakocie i wyroby pszczelarskie. 06.12.2020

Na podstawie wiadomości z innych mediów zebrała J. Oleś
https://www.nowiny.pl/Rydułtowy https://www.rydultowy.pl https://www.faceboo.k.com https://www.radio90.pl/tag/rydultowy

Z życia naszego miasta Rydułtowy i sąsiadów

Rydułtowy.

Burmistrz miasta potwierdził, że będzie realizowany II etap zagospodarowania terenów „Machnikowca" ,tj odtworzenie miejsca na koncerty plenerowe z widownią i tarasem widokowym. Mają też zostać zbudowane ogólnie dostępne toalety oraz magazyn dla rowerów wodnych.
Zapowiada utworzenie nowej strefy gospodarczej pomiędzy ul Gajową i ul Raciborską.
Będzie budowane centrum przesiadkowe przed dworcem kolejowym a Urząd szuka środków na budowę nowego dworca kolejowego.
Powstanie też nowe osiedle mieszkaniowe przy ul Ładnej.
Mnie najbardziej zaimponował projekt szerokiej modernizacji naszej oczyszczalni ścieków o budowę instalacji karbonizacji osadów ściekowych i odpadów zielonych. Powstały pod wpływem wysokiej temperatury i ciśnienia karbonat jest zgazowany a sam gaz spalany w silniku kogeneracyjnym. Ta technologia eliminuje śmierdzącą kompostownię i co ciekawe jest wytworzona energia elektryczna i cieplna, które mogą wytworzyć dodatkowy produkt – wodór -paliwo przyszłości. Czy uda się zrealizować te ambitne plany? Póki co przed Władzami miasta stoi potężny problem: jak zagospodarować pustostany po zamkniętych sklepach, jak ożywić ul Ofiar Terroru ?
Nader skromne uroczystości obchodów Święta Niepodległości z uwagi na reżim sanitarny nieco wzbogaciła kilkunastoosobowa grupa rowerzystów reprezentująca członków „Aktywnych Rydułtowy", która przejechała szlakiem miejsc pamięci w naszym mieście.
W Nowinach wodzisławskich ukazał się szeroki artykuł p. Szymona Kamczyka związany z zarzutami p. Joanny Woźnica wobec władz miasta i powiatu, iż nie do końca realizują jej zdaniem słuszne postulaty dotyczące miejsc postojowych przy ul

Plebiscytowej. Czarę jej goryczy przelał fakt ustawienia przed wjazdem na zatoczkę, (przed sklepem właścicielki) 2 betonowych kul utrudniających dojazd samochodom dostawczym. Moim zdaniem nic nie stoi na przeszkodzie by Zarząd Dróg przesunął te kule, tak by nie utrudniały ruchu.

WOŚwP przekazała do naszych szpitali (w Wodzisławiu i Rydułtowach) kolejne sprzęty w tym 2 respiratory,10 łóżek a niedawno maseczki przyłbice, kombinezony ochronne i 6 łóżek do intensywnej terapii.

Pszów

Redaktor Ireneusz Stajer przeprowadził wywiad z ks Szymikiem, który stwierdził między innymi, że *„W Kościele jest więcej dobra niż zła”* a odnosząc się do nadużyć seksualnych księży powiedział: *„W naszej diecezji z tysiąca księży około 950 pracuje dla swoich parafian z wiarą, lepiej lub gorzej, bo mają więcej lub mniej talentu. Ogromna większość duchownych żyje sakramentem, przestrzega przykazań, nawraca się, idzie za Chrystusem. Zdecydowana większość moich kolegów, jeśli nie wszyscy, których znam ciężko pracują, mają słabości jak każdy człowiek. Ale są to ludzie szczerze oddani sprawie. Wśród księży trafiają się oczywiście „czarne owce”, także cynicy, absolutnie nie mam zamiaru usprawiedliwiać żadnego zła.”*

Pszów, Wodzisław Śl.

Podaję te dwa miasta gdyż w Dzienniku Zachodnim co pewien czas są publikowane bardzo ciekawe „Listy do Redakcji” a wśród nich bardzo ciekawy, dociekliwy, opierający się na faktach list p. Andrzeja Piontka wraz z dopiskiem Pszów a raz Wodzisław.

Racibórz.

W kolekturze przy ul Słowackiej w Raciborzu szczęśliwy gracz nabył 1 kupon w Lotto i wygrał prawie 10 mln zł. Ta kwota jest oczywiście opodatkowana 10% ale i tak wygrana jest ogromna.

H. Machnik

Współpraca Publicznego Przedszkola nr 2 im. Czesława Janczarskiego z Przedszkolem z Polskim Językiem Nauczania w Orlovej

Przychodząc do pracy i widząc „tajemniczy” list z nadawcą z Orlovej od razu na twarzy pojawił się uśmiech..

Ogromną radość nie tylko mi ale również grupie dzieci (zerówka) sprawiła listowna wiadomość od przedszkolaków z Orlovej, zachęcając nas do podjęcia wymiany listownej pomiędzy naszym przedszkolem a przedszkolem w Czechach. Niesamowitym doświadczeniem również dla mnie była reakcja dzieci w czasie gdy odczytywałam im treść listu (w której m.in. zostaliśmy zapoznani z ich przedszkolem). Zarówno chłopcy jak i dziewczyny od razu z wielkim zapałem i uśmiechem złapały za kredki i rysowały laurki oraz obrazki, jednocześnie dyktując co mam im odpisać w liście.

Radość Naszych Dzieci była ogromna, tak jak i nauczycieli. Chcemy dbać o to, aby w czasach gdy technologia zdominowała świat, młodzi ludzie nie zapominali o tradycyjnej wymianie listów. Wraz z zerówkowiczami przygotowaliśmy list oraz ogrom rysunków a także laurek.

Uśmiech nie schodził z twarzy, a to chyba najważniejsze J

W najbliższym czasie wraz z przedszkolakami chcemy nauczyć się parę słów oraz zwrotów w języku czeskim, a także – gdy nadejdzie spokojniejszy czas – spotkać się z naszymi nowymi Znajomymi z Czech.

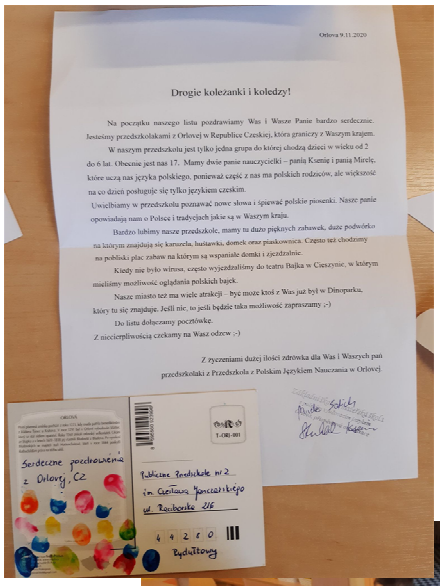
Orlova 9.11.2020

Drogie koleżanki i koledzy!

Na początku naszego listu pozdrawiamy Was i Wasze Panie bardzo serdecznie. Jesteśmy przedszkolakami z Orlovej w Republice Czeskiej, która graniczy z Waszym krajem.

W naszym przedszkolu jest tylko jedna grupa do której chodzą dzieci w wieku od 2 do 6 lat. Obecnie jest nas 17. Mamy dwie panie nauczycielki – panią Kseniję i panią Marię, które uczą nas języka polskiego, ponieważ część z nas ma polskich rodziców, ale większość na co dzień posługuje się tylko językiem czeskim.

Uwielbiamy w przedszkolu poznawać nowe słowa i śpiewać polskie piosenki. Nasze panie opowiadają nam o Polsce i tradycjach jakie są w Waszym kraju.

Bardzo lubimy nasze przedszkole, mamy tu dużo pięknych zabawek, duże podwórko na którym znajdują się karuzela, huśtawki, domek oraz piaskownica. Często też chodzimy na pobliski plac zabaw na którym są wspaniałe domki i zjeżdżalnie.

Kiedy nie było wirusa, często wyjeżdżaliśmy do teatru Bajka w Cieszynie, w którym mieliśmy możliwość oglądania polskich bajek.

Nasze miasto też ma wiele atrakcji – być może ktoś z Was już był w Dinoparku, który tu się znajduje. Jeśli nie, to jeśli będzie taka możliwość zapraszamy ;-)

Do listu dołączamy pocztówkę.

Z niecierpliwością czekamy na Wasz odzew ;-)

Z życzeniami dużej ilości zdrówka dla Was i Waszych pań przedszkolaki z Przedszkola z Polskim Językiem Nauczania w Orlovej

Serdeczne pozdrowienia z Orlovej, CZ

Publiczne Przedszkole nr 2 im. Czesława Janczarskiego ul. Raciborska 216

44250 Rydułtowy

Kronika Szkoły Podstawowej nr 3 w Rydułtowach
część 17

Tłumaczył: Eryk Markiewka

Dotychczasowy komisaryczny, powiatowy inspektor szkolny Polatzek otrzymał poroku pełnienia swojej funkcji definitywne mianowanie.
Stan uczniów został w tym roku mocno nadszarpnięty, a nawet troje dzieci, uczniów zmarło.
Na powtórny wniosek nauczyciela, również w klasie wyższe zostały wreszcie założone podwójne okna. Rok wcześniej zabudowano takie w klasie niższej.
Kopalnia "Charlotte" została zatopiona. To znaczy, wyłączona z ruchu przez płynną skałę zwaną kurzawką. Jej ponowne uruchomienie zajęło ponad 6 miesięcy i dopiero po Nowym Roku 1893 można spodziewać się wydobycia. Dla górników był to wielki uszczerbek na zarobkach.

1893

Tegoroczny egzamin wielkanocny odbył się 17 stycznia. Z zarządu gminy wzięli w nim udział: Botzek z Królewskich i Musiolik z Dolnych Radoszów. Wynik był korzystny, mimo że z powodu chorób szkoła była przez kilka tygodni zamknięta. Uczniowie zjawili się w pełnej liczbie, z wyjątkiem kilku chorych.
Ta zima była od czasów pamięci ludzkiej niespotykanie ciężka i ostra. Burze śnieżne trwały całymi dniami, a zimno wzrosło do 29 R = 37 stopni C. Zwierzyna narażona była na wielką biedę, a ptaszki musiały niejeden dzień głodować. To wielkie zimno zabrało szczególnie dużo szlachetnych róż (mnie 40 sztuk) a ogólnie słychać było narzekania o wielkich stratach w ziemniakach i burakach,
Urodziny Jego Majestatu Cesarza obchodzono uroczyście zgodnie z przepisami. Uroczystość trwała prawie dwie godziny. Uroczystą mowę wygłosił nauczyciel pomocniczy Glund. Również wspomnienie dnia śmierci jego majestatu Wilhelma I obchodzono w godny sposób.
Na wniosek królewskiego powiatowego inspektora szkolnego p. Polatzek z Rybnika, Wysoka Rejencja przyznała jednorazowe wynagrodzenie w wysokości 30 marek i zaleca jej wypłacenie, za nadzwyczajną pielęgnację drzew owocowych i ogrodnictwo. Poza tym p. Kurzeja otrzymał jeszcze minimalną zapomogę 40 marek. Jego wniosek o podniesienie poborów został załatwiony odmownie.
W Wielkanoc tego roku, z tutejszego zakładu zwolnionych zostało 12 uczniów, 4 z dyspensą . Wszyscy uczniowie byli wychowankami stopnia wyższego i przeważnie dobrze uzdolnieni. Nowo przyjętych zostało 36 uczniów.
Dotychczasowa 2-u klasowa szkoła, z początkiem nowego roku została przekształcona w 3 klasową, z dwoma nauczycielami.
klasa wyższa otrzymała 61 uczniów
klasa średnia otrzymała 52 uczniów
klasa niższa otrzymała 72 uczniów
w całości 185 uczniów
Dzień pamięci o śmierci Wilhelma I obchodzono przepisowo w dniu 9 marca 1893.

c.d.n

Drodzy czytelnicy, w tym numerze KLUKI wiersze Bartosza Mikołaja Ryszka, oraz moje. Jako że to czas Adwentu i zbliżających się Świąt, oraz Nowego Roku, pragnę złożyć wszystkim serdeczne życzenia.

Z serdecznym poetyckim pozdrowieniem
Ewa Wierzbinska-Kloska

Cicha noc, święta noc…
Ile odwiecznego uroku ma ta noc…?
Zwierzę mówi ludzkim głosem,
człowiekowi mięknie serce, szykuje w nim ciepłe miejsce
dla Bożej Dzieciny, by miała wygodnie
i w nim zamieszkała, kiedy aniołowie zaśpiewją Gloria…
Ja wam moi mili życzę;
radości i pokoju, zdrówka dobrego, smakowitych potraw,
wielu łask Bożych i wzajemnej dobroci .
Szczęścia i wszelkiej pomyślności, oraz zdrowia w Nowym Roku

Ewa Wierzbinska-Kloska

Adwent

przynosi iskierki nadziei
ukryte w radosnym czasie
zapalonych świec

oczekiwanie z pokorą
na pierwszą gwiazdę

i okruszek ogromnej miłości
który się narodzi w stajence
naszych serc

Ewa Wierzbinska - Kloska

Istoty natury

posłuchaj głosu leśnych elfów
które do tańca zapraszają
w nich siła twórcza tkwi bez przeszkód
im swe sekrety oddaj śmiało

posłuchaj głosu sylfów wiatru
one wciąż szepczą o naturze
chcą twej uwagi i kontaktu
chcą zjednoczenia z twoim duchem

posłuchaj syren nimf rusałek
są one istotami wody
ludzi wciąż obdarzają czarem
i zapraszają do przygody

bo widzisz kontakt z istotami
jest bardzo prosty wyznam tobie
wystarczy słuchać i być śmiałym
by się otworzyć na przyrodę

a jeśli między bajki włożysz
wiersz o istotach które żyją
to się już nigdy nie otworzysz
na ich subtelną piękną miłość

15.05.2020 Bartosz Mikołaj Ryszka

***
święta niewidoczny
promień oczekiwania
zapłonie piękno

Ewa Wierzbinska-Kloska

Wskazówki na drodze

nie szukaj bezprawia w swoim życia losie
i nie mów pochopnie o swym braku winy
bo po to masz oczy aby prawdę dostrzec
w jednym bożym prawie wszak wszyscy stoimy

każdy jest kowalem tylko swego losu
co te słowa znaczą niech każdy rozważy
tak jest w świecie zawsze od jego początku
dostajemy w życiu to co wcześniej damy

jeśli dasz nienawiść zbierzesz gorzkie plewy
gdy komuś zabierzesz tobie też zabiorą
z ciemnymi czynami sam się staniesz ciemny
tacy właśnie ludzie od Boga odchodzą

bądź świadom więc tego że możesz iść w górę
dając to co z serca miłością wypływa
sam zrobisz postępy w stronę szczęścia duże
kiedy zaczniesz zbierać dobre plony życia

a będziesz ich zbierał z każdym dniem znów więcej
gdy dawanie dobra wejdzie tobie w nawyk
nic nie jest piękniejsze niż rozgrzane serce
które innym tworom wciąż wysyła dary

i sam Pan ci ześle szereg błogosławieństw
twoich dobrych czynów rozmnoży owoce
wielokrotnie zbierzesz co wcześniej zasiałeś
czyń zatem szlachetnie i wybieraj mądrze

05.11.2020 Bartosz Mikołaj Ryszka

spójrz miły

z nieba spadają małe dobre
Aniołki
ponieważ jak legenda głosi
przed Bożym narodzeniem
ze śniegiem odwiedzają nas dusze
przodków
wsłuchują się w ludzkie
westchnienia
by Wigilijny wieczór
ze szmerem opłatka
spełniły się pragnienia

Ewa Wierzbinska Kloska

w wigilię

z opłatkiem w dłoni
szeptem składanych przy stole życzeń
z nadzieją że za rok będzie lepiej

w ciszy domu kolejny raz zwinięta
w kłębuszek
przy zapachu świerku
ogarniam wspomnieniem twarze bliskich

o północy przy sianku
z tęsknotą popłynie w srebrzystą dal

Cicha noc Święta noc…

Ewa Wierzbinska-Kloska

KWK ROW Ruch Rydułtowy – informacje z Kopalni

KWK ROW Ruch Rydułtowy prowadzi roboty górnicze w dwóch pokładach: 703/1-2 oraz 713/1-2, który na części obszaru występuje wspólnie z pokładem 712/1-2 jako pokład 712/1-2 +713/1-2.

Aktualnie eksploatacja jest prowadzona czterema ścianami. Są to ściany:

- X-E1 w pokładzie 703/1-2,
- III-E-E1 w pokładzie 712/1-2+713/1-2,
- V-N-W1 w pokładzie 713/1-2 i 712/1-2+713/1-2,
- IV-E1 w pokładzie 713/1-2.

Ściany te zabezpieczają produkcję Ruchu Rydułtowy do końca bieżącego roku na poziomie ok. 7 000 - 8 000 ton / dobę. Planowana wielkość wydobycia Ruchu Rydułtowy w bieżącym roku wyniesie około 1 mln 900 ton.

Stan zatrudnienia Ruchu Rydułtowy wynosi ok. 2 700 pracowników, spośród których blisko 700 to mieszkańcy Miasta Rydułtowy. Ten poziom zatrudnienia zamierzamy utrzymać w kolejnych latach.

Równocześnie z robotami eksploatacyjnymi, w tych samych pokładach są prowadzone roboty przygotowawcze dla zabezpieczenia frontu eksploatacyjnego w 2021 roku, w których planuje się uruchomienie czterech ścian.

Z myślą o funkcjonowaniu Ruchu Rydułtowy w kolejnych latach realizowane są w szerokim zakresie inwestycje. W połowie roku zakończyliśmy ważną inwestycję związaną z bezpieczeństwem oraz pewnością ruchu zakładu górniczego, obejmującą modernizację zasilania stacji wentylatorów szybu wentylacyjnego „Powietrzny V". Zmodernizowaliśmy również rozdzielnię przy szybie Leon II, przystosowując ją do przejęcia części funkcji dotychczasowej rozdzielni zlokalizowanej w rejonie szybu Leon III. Tym samym zakończyliśmy trudne przedsięwzięcia związane z przeniesieniem podstawowej infrastruktury Ruchu Rydułtowy, zlokalizowanej na powierzchni w rejonie szybu Leon III, przekazanej w grudniu 2018 roku wraz z tym szybem do Spółki Restrukturyzacji Kopalń.

Pod ziemią, zakończenie drążenia podstawowych wyrobisk na poziomie 1150m i zabudowa w nich układów transportowych, umożliwiło pełne wykorzystanie potencjału szybu Leon IV do opuszczania ludzi i materiałów. Sukcesywnie przenosimy na poziom 1150m podstawową infrastrukturę w postaci warsztatów i rozdzielni. Na poziomie 1200m wykonany został chodnik wodny pojemnościowy jako pierwszy etap budowy docelowego modelu głównego odwadniania.

We wszystkich ścianach stosowane są nowoczesne, wysokowydajne, elektryczne kombajny ścianowe o dużej mocy. W latach 2019-2020 zakupiliśmy nowe przenośniki: ścianowe i podścianowe. Modernizowane są urządzenia odstawy oddziałowej i zbiorczej. Kupujemy sekcje obudowy zmechanizowanej, a znaczna część sekcji, przed zabudową w kolejnych ścianach została poddana modernizacji.

Stale rozbudowujemy klimatyzację grupową, dzięki której skutecznie zwalczamy zagrożenie klimatyczne, oraz układy transportu oparte na kolejkach podwieszanych spalinowych.

Jeszcze w tym roku zostaną rozpoczęte dwa ważne wyrobiska inwestycyjne: przekop E1-E2 do pokładu 712/1-2+713/1-2, łączący rejon E1 z rejonem E2, oraz przekop z pokładu 706 do pokładu 713/1-2 w rejonie E-E1. Drążenie kolejnego przekopu zaplanowane jest w roku przyszłym. Wyrobiska te pozwolą na planowanie produkcji zarówno w roku 2021 jak i kolejnych latach.

Ruch Rydułtowy prowadzi wydobycie w trudnych warunkach górniczo - geologicznych, wynikających z głębokości prowadzonej eksploatacji oraz występujących zagrożeń naturalnych. Dodatkowo wpływ na bieżąca produkcję ma sytuacja epidemiologiczna w kraju. Co prawda nie zostaliśmy dotknięci skutkami pandemii w tak drastyczny sposób jak inne Kopalnie, jednak trudna sytuacja makroekonomiczna, lockdown gospodarki w II kwartale bieżącego roku oraz sytuacja na rynku energii i węgla przekładają się na bieżące wyniki Kopalni ROW i Ruchu Rydułtowy.

Pomimo tych bieżących trudności, w przyszłość spoglądamy z ostrożnym optymizmem, co wynika z wielkości bazy zasobowej, osiągniętego modelu docelowego oraz struktury produkcji i sprzedaży. Przy czym zdajemy sobie sprawę, że od tych wszystkich przytoczonych powyżej czynników, najważniejsza dla nas jest przychylność Matki Natury i Górnicze Szczęście.

Na zakończenie, mając świadomość tego, że w tym trudnym roku możliwość tradycyjnych spotkań w naszym górniczym gronie ograniczona została do minimum, z okazji zbliżającego się Górniczego Święta – wszystkim górnikom, byłym górnikom, ich rodzinom oraz mieszkańcom górniczej gminy Rydułtowy składamy najserdeczniejsze życzenia.

Szczęść Boże!

Dyrekcja KWK ROW

Gdzie można kupić „Klukę”?

- **F.H.U. „Tabak”, ul. Ligonia 3**
- **F.H.P.U. Maria Karasek, ul. Plebiscytowa 48**
- **Sklep Wielobranżowy M. Święcicki, ul. Radoszowska 61**
- **Petrol Point Group Migrex Sp. z o.o., ul. Raciborska 275**
- **Foto „Sycha”, ul. Bema 22**
- **Handel Hurt. I Detaliczny K. Pawełek, Traugutta 264**
- **Nowalijka Sp. z o.o., ul. Ligonia 16**
- **Handel Art.. Przemysł. Weronika Nowak-Szynk, ul. Ofiar Terroru 41 i ul Raciborska Zaczarowany Ołówek**
- **Urząd Gminy Lyski, ul. Dworcowa 1 A, Lyski**
- **Foto. Baron ul. Ofiar-Terroru**
- **Kwiaciarnia „Margaretka” ul. Spokojna**

UWAGA MIESZKAŃCY!!!

Pomóżmy naszemu szpitalowi wpłacając dowolną kwotę na konto Powiatowego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rydułtowach i Wodzisławiu Śl.

z dopiskiem "Na leczenie"

Konto:

63 1560 0013 2367 2176 2323 0001

Za Zarząd
Towarzystwa Miłośników Rydułtów
Henryk Machnik

Usługi koparko-ładowarką „HANYS”

Oferujemy:

**Wykopy fundamentów,
wykopy kanalizacyjne (szamb, studzienek, odwodnień,
kanalizacji, rowów, studni,
przydomowych oczyszczalni ścieków),
wybieranie pod drogi ,
wyrywanie korzeni,
wykopy pod roboty budowlane, budynki, drogi, place i inne
załadunki i rozładunki materiałów budowlanych,
ściąganie humusu (ziemi).**

**Jan Piątek
ul. Raciborska 402B
Rydułtowy 44-280
tel. 604 44 25 06**

Zapraszamy!

Serdecznie zapraszamy wszystkie zainteresowane osoby do działania w Towarzystwie Miłośników Rydułtów, panów do „Kliki Machnika”, chętnych do pracy w „Kluce” i muzeum oraz ludzi mających nowe, ciekawe pomysły! Jesteśmy codziennie w naszej nowej siedzibie, w dawnym budynku administracji szpitala na I piętrze.

Składamy najserdeczniejsze życzenia urodzinowe grudniowym solenizantom!!
A są to:

1. **Krystyna Barnabas**
2. **Urszula Jeż**
3. **Małgorzata Kubik**
4. **Otylia Magot**
5. **Ryszard Malerz**
6. **Henryka Migalska**
7. **Barbara Palka**
8. **Maria Pawełek**
9. **Ewa Pietrwalska**
10. **Janina Turek**
11. **Magdalena Wadas**
12. **Jerzy Zientek**

Zajęcia pakietowe dla podopiecznych Świetlicy Wielopokoleniowej

Grupą szczególnie zagrożoną w czasie pandemii koronawirusa są osoby starsze, niepełnosprawne, które często zmagają się z różnego rodzaju schorzeniami. Sytuacja epidemiologiczna w naszym kraju nie pozwala na prowadzenie stacjonarnych zajęć dla podopiecznych Świetlicy Wielopokoleniowej. Przez cały ten czas jesteśmy w stałym kontakcie z naszymi podopiecznymi. Dziś umożliwia nam to jedynie telefon, wideo rozmowa, czy dostarczenie „Pakietu zajęciowego" do domu. Każdy taki pakiet bardzo cieszy każdego z naszych podopiecznych. Otrzymali w nich m.in. materiały do wykonania: jesiennego wianka, jeżyka, etui na telefon, breloka do kluczy, a także przybornika na biurko z zakładką do książki. Ostatni jesienny pakiet zawierał materiały do wykonania sowiej rodzinki z szyszek. Natomiast w pierwszym pakiecie zimowo – świątecznym zadaniem było wykonanie wianka adwentowego. Przygotowane zajęcia pozwalają uczestnikom poprawić sprawność manualną, usprawnić małą motorykę i koordynację wzrokowo – ruchową, a także pomagają umilić czas kiedy nasza placówka jest zamknięta.

OWR

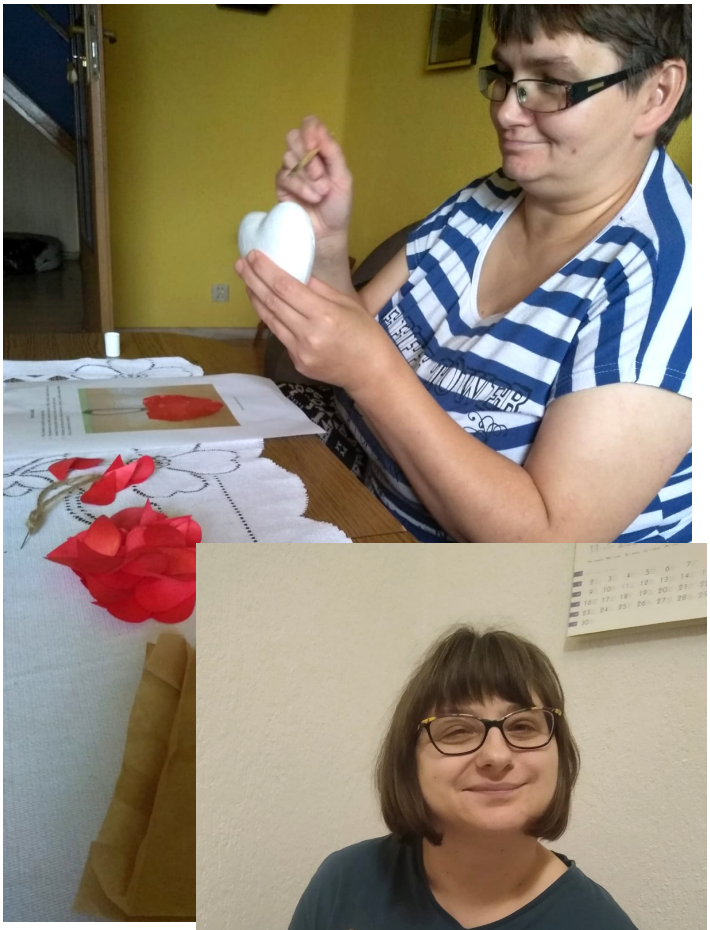

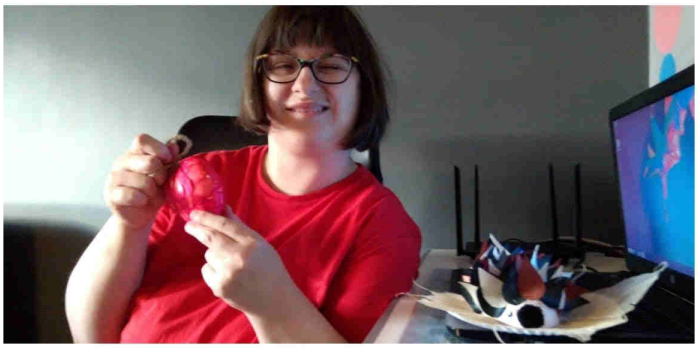

Kolejne oczyszczacze powietrza trafiły do przedszkoli

Kolejne placówki przedszkolne w Gminie Lyski będą mogły cieszyć się z czystszego powietrza. Na przełomie listopada i grudnia br. nastąpiło przekazanie 9 oczyszczaczy powietrza, zakupionych przez Gminę Lyski. Otrzymały je: Zespół Szkolno – Przedszkolny w Lyskach – 3 szt., Zespół Szkolno – Przedszkolny w Pstrążnej – 3 szt. oraz Szkoła Podstawowa w Raszczycach – 3 szt.

Przekazane oczyszczacze to nowoczesne urządzenia, które wychwytują szkodliwe pyły, kurz, alergeny i bakterie. Chronią one przed smogiem, grzybami, bakteriami i wirusami, a więc przed problemami zdrowotnymi. Należycie oczyszczone i świeże powietrze jest także niezbędne do prawidłowego rozwoju dziecka. Dzięki oczyszczaczom po powrocie do przedszkoli uczniowie będą mogli bawić się, uczyć i relaksować wdychając czystsze powietrze.

W uroczystym przekazaniu urządzeń uczestniczyli Wójt Gminy Lyski Grzegorz Gryt oraz Dyrektorzy poszczególnych placówek przedszkolnych.

To nie pierwsze oczyszczacze w przedszkolach, już w 2019 r. w ramach I edycji kampanii edukacyjno - informacyjnej pn. „Mogę! Zatrzymać SMOG – Przedszkolaku złap oddech" organizowanej przez Województwo Śląskie oczyszczacze dla placówek przedszkolnych otrzymały: Zespół Szkolno – Przedszkolny w Adamowicach - 2 szt. i Zespół Szkolno – Przedszkolny w Zwonowicach - 4 szt. , natomiast w II edycji w 2020r. Zespół Szkolno – Przedszkolny w Lyskach otrzymał 2 szt.

Urząd Gminy Lyski

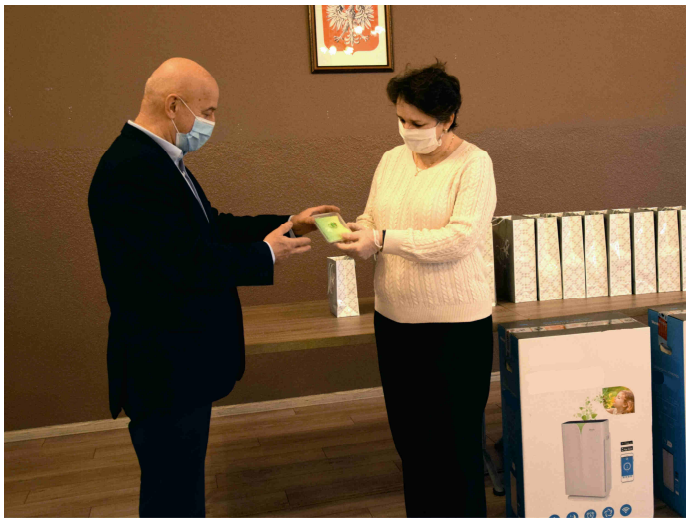

Lyski

Państwo Polska
Województwo śląskie
Powiatrybnicki
Gmina Lyski
Liczba ludności (2008) 1871
Strefa numeracyjna 32
Kod pocztowy 44-295
Tablice rejestracyjne SRB
SIMC 0216361
Ziemia50°07′11″N 18°23′29″E

Lyski (niem. Lissek) – wieś w Polsce położona w województwie śląskim, w powiecie rybnickim, w gminie Lyski.
W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa katowickiego.
Przez miejscowość przepływa niewielka struga Sumina, dopływ Rudy.
Miejscowość jest siedzibą gminy Lyski.

Nazwa

W alfabetycznym spisie miejscowości na terenie Śląska wydanym w 1830 roku we Wrocławiu przez Johanna Knie wieś występuje pod zniekształconą polską nazwą Lysky oraz niemiecką nazwą Lissek.

Historia

W XIV wieku istniała już Parafia św. Małgorzaty Dziewicy i Męczennicy w Lyskach.
W 1910 roku w miejscowości mieszkało 960 osób z czego 782 mówiło językiem polskim, 23 polskim i niemieckim, a 152 niemieckim. W wyborach komunalnych jakie odbyły się w listopadzie 1910 roku mieszkańcy oddali 237 głosów na polską listę na ogólną sumę 240 zdobywając wszystkie 12 mandatów. W Lyskach działały od 1919 roku Towarzystwo Oświaty na Górnym Śląsku im. św. Jacka, od 1921 roku gniazdo górnośląskiej dzielnicy Polskiego Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół",Związek Towarzystw Polek, Chór "Jedność".
W marcu 1921 odbył się plebiscyt na Górnym Śląsku. W Lyskach 248 osób opowiedziało się za Niemcami, a 288 za Polską. Na obszarze dworskim było 43 głosów za Niemcami, a 16 za Polską.
W okresie II wojny światowej Niemcy utworzyli w miejscowości jeden z obozów koncentracyjnych przeznaczonych dla Polaków – Polenlager 56.

W Lyskach znajdują się:

Dom pomocy społecznej pw. św. Józefa,
Kościół pw. św. Małgorzaty
Zabytkowy dwór i spichlerz z XIX wieku
Klub sportowy LKS Lyski
Kompleks sportowy Orlik 2012.
Szkoła im. Jana III Sobieskiego.

Wikipedia

Moje rozważania.

Przed nami Święta Bożego Narodzenia, czyli kolejnej rocznicy narodzenia Chrystusa. Czy będzie to równie radosne święto jak w latach ubiegłych — wątpię. Niestety panująca epidemia przynosi nie tylko żniwo cierpienia i śmierci, ale też zwątpienie w lepszą przyszłość. Do tego przyczyniają się też nasi rządzący, którzy swoimi obłędnymi decyzjami cofają nasz kraj w mroczne średniowiecze ustawiając wśród krajów, które trudno nazwać przodującymi. Z racji zbliżających się Świąt nie będę się wypowiadał o naszym Kościele, czyli instytucji - bo komentarzy w mediach nie brakuje, radzę jednak tym wszystkim, którzy chcą wszelkie sprawy o charakterze moralnym usankcjonować prawem państwowym by uszanowali inne poglądy i sami nie grzeszyli! Epidemia zbiera coraz więcej ofiar, uciążliwości sanitarne dotykają każdego z nas, ale też niestety widać, że wcale niemała część ludzi nie przestrzega zaleceń dotyczących noszenia maseczek, zaś przeraża fakt wyrzucania maseczek i chusteczek higienicznych na chodnik zamiast do kosza. Za społeczną higienę i wizerunek wokół swojego domu i w całym mieście jesteśmy wszyscy odpowiedzialni! Mamy już prawie zimę i odczuwalne uciążliwości ze smogiem, w którym najgroźniejszym są wielokrotnie przekraczane wartości zapylenia. Sprawcami są nasze kominy, ruch drogowy i zapożarowana hałda, gdzie odbywa się wydobywanie żarzącej się skały a będzie też kruszenie tej skały na określone frakcje i wywożenie. Burmistrz Miasta wykorzystując zgłaszane społeczne zastrzeżenia dotyczące przedstawionej miastu procedury eksploatacji, kruszenia i wywozu skały zapożarowanej części hałdy, wpisał wszystkie zgłaszane zastrzeżenia i ma nadzieję tak jak i mieszkańcy, że firma będzie przestrzegała wszystkich rygorów. „Batem" na wykonawcę winien być stały monitoring poprzez ustawione czujniki gazu i pyłu. To jedno z wielu propozycji zgłaszanych przez zaproszonych przez Burmistrza przedstawicieli organizacji zwłaszcza bardzo fachowych Członków Stowarzyszenia Zdrowe Rydułtowy. Barbórka wyprzedza święta Bożego Narodzenia. Niestety „Barbórka" - święto braci górniczej nie będzie ani huczne ani radosne. Przyczyną koranowirus ale też dramatyczna sytuacja górnictwa, którą gołym okiem widać patrząc na ogromne zwały węgla, które czekają na odbiorców. W tej gazecie mamy opisaną sytuację naszej kopalni, nie będę się do opisanych faktów odnosił, chcę tyko nieco więcej wiedzieć jak wygląda realizacja planów usuwania szkód górniczych, w tym w miejskiej infrastrukturze. Tak się składa, że akurat 4 grudnia, po mszy barbórkowej zaproszone Osoby przez Prezesa TMR uroczyście odsłonią tablicę pamiątkową ku czci ofiar bombardowania Rydułtów 4 luty 1945 r. a ksiądz Proboszcz poświęci. To realizacja naszego projektu p.t. „Pamiętamy o ofiarach bombardowania Rydułtów" współfinansowaną ze środków miasta Rydułtowy. Opis tego wydarzenia w odrębnym artykule. Nasz zespół - „Klika Machnika" miał wystąpić wraz z zaproszonym zespołem „Rzuchowianki" na koncercie na Świątecznym Jarmarku 6 grudnia. W tym celu ćwiczyliśmy pieśni i pastorałki w tym 2 nowe, w małych grupach z muzykiem (obostrzenia sanitarne) a akurat dziś 27 listopada 2020 dowiedziałem się, że koncert odwołano. Sfinalizowaliśmy też drugie zadanie w/w projektu, czyli rozdano dyplomy i nagrody uczestnikom konkursu plastycznego pt „Wojna to piekło-pokój to droga do szczęścia", zaś w jednym z pomieszczeń naszej siedziby TMR urządziliśmy wystawę rysunków dzieci. Oddaliśmy do UM projekt na rok przyszły pt „Letnie koncerty na rynku miasta", przygotowujemy materiały do rozliczenia tegorocznych projektów, jesteśmy już w zasadzie gotowi do przyjmowania chętnych do zwiedzania Szpitalnych Izb Pamięci (trzeba jeszcze przygotować fachowo personel) i rozpoczniemy przemyślenia jak przyciągnąć młodsze pokolenie do działań w TMR. To będzie chyba najtrudniejsze zadanie. W planach na rok przyszły muszą się też znaleźć atrakcje typu wycieczki, propozycje konkursowe przez gazetę na wspomnienia, na udział w uroczystościach, w tym obchodach 100 lecia III Powstania Śląskiego. Oddaliśmy też wniosek do PUP o pożyczkę umarzalną w ramach pomocy cowidowej. Jeśli nasze działania odniosą pożądany skutek to myślę, że realizacja naszych zamierzeń nawet przy panującym cowidzie jest do wykonania. Liczę też bardzo na wzmożoną aktywność naszych działaczy i Członków TMRu, których nieco „uśpiła" panująca epidemia.

Henryk Machnik

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Rydułtowy, ul. Tetmajera 150

tel. 32 72 94 068, 32 72 94 933

Poradnie lekarskie prowadzone w ramach podpisanych kontraktów z NFZ

Lekarza POZ, Ginekologiczno-położnicza, Dermatologiczna, Okulistyczna, Laryngologiczna, Leczenia bólu, Neurologiczna, Urazowo-ortopedyczna, Leczenia uzależnień, Medycyny paliatywnej, Hospicjum domowe,

Poradnie lekarskie prowadzone w ramach usług komercyjnych (odpłatnych)

Alergologiczna dla dzieci, Medycyny pracy

„CICHY KĄCIK" BAR Rita Pielczyk ZAPRASZA

"Pielczyk Rita Firma Produkcyjno-Handlowo-Usługowa" jest barem z fast foodem i proponuje obszerną paletę pysznych potraw w atrakcyjnej cenie. Restauracja współpracuje z najlepszymi kucharzami i stara się o miły serwis. Możesz w tym miejscu zjeść wyjątkowy posiłek. Dodatkową zaletą baru jest dogodna lokalizacja, a także wygodne pory działania. Dlatego to miejsce chętnie odwiedzane jest przez gości.

Siedziba firmy znajduje się w Rydułtowy (województwo śląskie). Jeżeli chcesz bezpośrednio skontaktować się z "Cichy Kącik" Bar Rita Pielczyk – kieruj się pod adres: ul. Ligonia 3, Rydułtowy. Z "Cichy Kącik" Bar Rita Pielczyk możesz skontaktować się nie tylko na miejscu, ale także telefonicznie, pod numerem 32 457 72 19

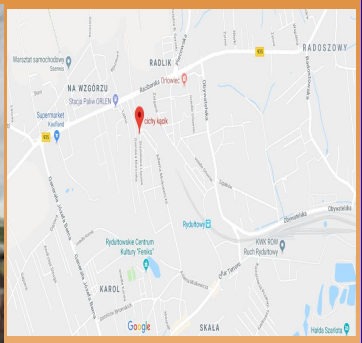

Mapa dojazdu

Gabinety Specjalistyczne na ul. Strzelców Bytomskich 9 w Rydułtowach służą pomocą tel. +48 691 101 688

Wizyty prywatne:

- **Chirurgia**
- **Dermatologia**
- **Urologia**
- **Reumatologia**
- **USG, Doppler, Radiologia**
- **Kosmetologia**
- **Trychologia**
- **Podologia**
- **Poradnia dietetyczna DIETIKON**

Nie przegrzewaj mieszkania

20 stopni Celsjusza to wystarczająca temperatura w domu. Jednak badania wykazują, że ponad połowa z nas przegrzewa mieszkania, utrzymując ciepło na poziomie 22 stopni.

Ta różnica ma duże znaczenie dla klimatu i śladu węglowego, który po sobie zostawiamy. Gdyby we wszystkich mieszkaniach w Polsce panowała temperatura 20°C obniżylibyśmy emisję CO_2 wynikającą z produkcji ciepła o 2 mln ton rocznie, czyli o 10 proc. Do pochłonięcia takiej ilości dwutlenku węgla potrzeba 30 mln drzew.

Zmieniajmy się razem, dla dobra planety. Przyłącz się do akcji „20 stopni dla klimatu".

www.20stopni.pl

20 STOPNI DLA KLIMATU

Ciepłownia Rydułtowy Sp. z o.o.

CIEPŁO SYSTEMOWE

Wydawca: Towarzystwo Miłośników Rydułtów, Rydułtowy, ul. Plebiscytowa 47, tel. +48 515 828 453; Kolegium Redakcyjne (tel. +48 514 430 689, +48 510 791 300); Red. Nacz. Joanna Rusok, Z-ca Red. Nacz. M. Stebel, Sekretarz: W. E. Jankowska, członkowie: H. Machnik, S. Brzęczek, J. Majer, E. Bluszcz, J. Oleś, A. Kołodziej, Ł. Majer, Ewa Wierzbińska-Kloska; e-mail: kluka.tmr@interia.pl; nasza strona: www.tmrrydultowy.pl; Redaktor wydania: Joanna Rusok, komputerowy skład gazety: Janina Oleś. Zdjęcia na zlecenie TMR wykonują: FOTO BARON Rydułtowy, FOTO SYCHA Rydułtowy, fotoreporterzy: Bernadeta Oślizły, Damian Bizoń, Roman Gunia. Druk gazety: MZ Druk Radlin
Materiały zamieszczone w „Kluce" są zastrzeżone. Redakcja nie odpowiada za treść nadesłanych do druku korespondencji. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji nadesłanych tekstów.